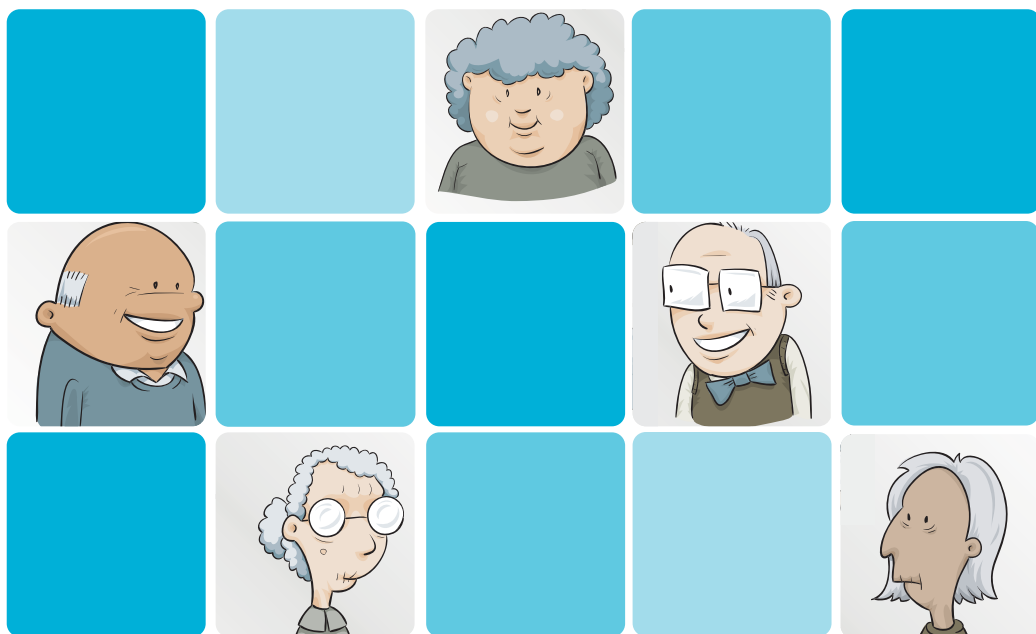

สรุปผลที่สำคัญ

การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2554

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สรุปผลที่สำคัญ
การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2554

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

หน่วยงานเจ้าของเรื่อง

สำนักสถิติสังคม

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

โทรศัพท์ 0 2142 1302

โทรสาร 0 2143 8136

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : girawan@nso.go.th

หน่วยงานที่เผยแพร่

สำนักสถิติพยากรณ์

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 2

ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กทม. 10210

โทรศัพท์ 0 2141 7497

โทรสาร 0 2143 8132

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : services@nso.go.th

ปีที่จัดพิมพ์

2555

จัดพิมพ์โดย

บริษัท แอดวานซ์ พรินต์ติ้ง เซอร์วิส จำกัด

57/23 หมู่ 5 ซอยธรรมศิริ ถนนบางนา-ตราด

ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง

จังหวัดสมุทรปราการ 10540

โทรศัพท์ 02-313-4588

โทรสาร 02-313-4793

<http://www.aps-print.com>

คำนำ

สรุปผลที่สำคัญฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเสนอผลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2554 ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ร่วมมือกับวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมสุขภาพจิต และกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) โดยผลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย ได้ถูกนำไปใช้ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งสามารถนำไปสู่การยกระดับความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุไทยให้ดีขึ้น และส่งผลดีต่อสังคมไทยโดยรวมต่อไป

จากผลการสำรวจ พบว่าระหว่างปี 2537-2554 ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 6.8 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 12.2 ในปี 2554 ซึ่งถือว่าปัจจุบันประเทศไทยกำลังเป็นสังคมผู้สูงอายุ ขณะที่อัตราส่วนเกื้อหนุนผู้สูงอายุ (Potential Support Ratio) เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม คือลดต่ำลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 9.3 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 5.5 ในปี 2554 หากสถานการณ์ยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไป ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุที่ขาดผู้ดูแล ถูกทอดทิ้ง เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย จำเป็นที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องเร่งดำเนินการจัดหาสวัสดิการต่างๆ ให้เพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าสรุปผลที่สำคัญฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนางานทางด้านผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทยให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สรุปประเด็นเด่น

1. ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.8 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 12.2 ในปี 2554 เป็นผู้สูงอายุชายคิดเป็นร้อยละ 44.1 และหญิงร้อยละ 55.9
2. ดัชนีผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ร้อยละ 22.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 60.8 ในปี 2554 และอัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกันจากร้อยละ 10.7 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 18.1 ในปี 2554 ขณะที่อัตราส่วนเกื้อหนุนลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 9.3 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 5.5 ในปี 2554
3. มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุ หรือร้อยละ 57.8 เป็นผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) ร้อยละ 32.0 เป็นผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และร้อยละ 10.2 เป็นผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป)
4. ภาคเหนือมีอัตราผู้สูงอายุสูงสุด (ร้อยละ 13.8) ภาคใต้มีอัตราผู้สูงอายุต่ำสุด (ร้อยละ 11.0)
5. จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด จังหวัดระนองมีจำนวนผู้สูงอายุน้อยที่สุด จังหวัดสิงห์บุรีมีอัตราผู้สูงอายุมากที่สุด จังหวัดสมุทรปราการมีอัตราผู้สูงอายุน้อยที่สุด
6. ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวตามลำพังในครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 3.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 8.6 ในปี 2554
7. ร้อยละ 7.6 ของผู้สูงอายุวัยต้น ร้อยละ 10.6 ของผู้สูงอายุวัยกลาง และร้อยละ 8.7 ของผู้สูงอายุวัยปลาย อยู่คนเดียวตามลำพังในครัวเรือน
8. ร้อยละ 31.4 ของผู้สูงอายุมีสถานภาพสมรสเป็นม่าย หย่า แยกกันอยู่ ร้อยละ 3.9 เป็นโสด
9. ร้อยละ 38.3 ของผู้สูงอายุ ทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์

สรุปประเด็นเด่น (ต่อ)

10. ร้อยละ 29.8 ของผู้สูงอายุวัยต้นที่มีอายุ 60–65 ปี ร้อยละ 18.2 ของผู้สูงอายุวัยต้นที่มีอายุ 66–69 ปี ร้อยละ 8.9 ของผู้สูงอายุวัยกลางและร้อยละ 2.6 ของผู้สูงอายุวัยปลาย มีความต้องการที่จะทำงาน
11. ร้อยละของผู้สูงอายุที่ประเมินตนเองว่าในช่วงหนึ่งสัปดาห์ก่อนวันสัมภาษณ์มีสุขภาพร่างกายดีมาก/ดี ลดลงจากร้อยละ 46.8 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 42.7 ในปี 2554
12. ผู้สูงอายุไทยได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 35.2 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 56.7 ในปี 2554
13. โรคเรื้อรังที่พบมากในผู้สูงอายุไทย คือ โรคความดันโลหิตสูง/ไขมันในเลือดสูง/คลอเรสเตอรอลสูง (ร้อยละ 33.7) รองลงมาคือโรคเบาหวาน ร้อยละ 15.0
14. ผู้สูงอายुर้อยละ 8.4 สูบบุหรี่เป็นประจำ ร้อยละ 3.3 ดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ ร้อยละ 2.0 ทั้งสูบบุหรี่และดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ
15. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้สูงอายุที่สูบบุหรี่เป็นประจำสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 10.0 รองลงมาคือภาคเหนือ ร้อยละ 9.3
16. ภาคเหนือมีผู้สูงอายุที่ดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 3.9 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 3.5
17. ภาคเหนือมีผู้ที่ทั้งสูบบุหรี่และดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 2.3
18. ประมาณ 1 ใน 4 หรือร้อยละ 26.1 ของผู้สูงอายุเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์

สถิติผู้สูงอายุที่สำคัญ

รายการ	พ.ศ. 2537	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2554
ลักษณะทั่วไปของประชากรสูงอายุ				
จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ				
● รวม	4,011,854 (100.0)	5,969,030 (100.0)	7,020,959 (100.0)	8,266,304 (100.0)
● ชาย	1,801,780 (44.9)	2,729,095 (45.7)	3,130,736 (44.6)	3,641,589 (44.1)
● หญิง	2,210,074 (55.1)	3,239,935 (54.3)	3,890,223 (55.4)	4,624,715 (55.9)
ร้อยละของผู้สูงอายุ	6.8	9.4	10.7	12.2
ร้อยละของผู้สูงอายุ (เขตการปกครอง)	100.0	100.0	100.0	100.0
● ในเขตเทศบาล	18.9	31.0	28.0	33.5
● นอกเขตเทศบาล	81.1	69.0	71.4	66.5
ร้อยละของผู้สูงอายุ (ภาค)	100.0	100.0	100.0	100.0
● กรุงเทพมหานคร	10.8	10.4	9.2	9.9
● กลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)	25.0	25.7	23.6	23.2
● เหนือ	22.0	21.0	20.9	20.3
● ตะวันออกเฉียงเหนือ	29.9	30.6	33.6	34.1
● ใต้	12.3	12.3	12.7	12.6
ดัชนีผู้สูงอายุ ^{1/}	22.6	37.8	47.7	60.8
อัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ ^{2/}	10.7	14.3	16.0	18.1
อัตราส่วนเกื้อหนุน ^{3/}	9.3	7.0	6.3	5.5
ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว	3.6	6.3	7.7	8.6
ร้อยละของผู้สูงอายุที่เป็นโสด	2.2	2.7	2.7	3.9

สถิติผู้สูงอายุที่สำคัญ (ต่อ)

รายการ	พ.ศ. 2537	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2554
ร้อยละของผู้สูงอายุที่เป็นม่าย หย่า แยกกันอยู่	33.4	32.6	34.8	31.4
ร้อยละของผู้สูงอายุที่อ่านออกเขียนได้	*	*	76.1	82.2
ลักษณะทางเศรษฐกิจ				
ร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์	31.9	32.2	35.7	38.3
ร้อยละของผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) ที่มีความต้องการที่จะทำงาน	*	*	50.0	26.2
ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีการออม	*	*	68.7	35.8
ภาวะสุขภาพ				
ร้อยละของผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์	*	35.2	48.1	56.7
ภาวะสุขภาพร่างกายโดยรวมในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ (จากการประเมินตนเอง)	100.0	100.0	100.0	100.0
● ดีมาก	6.9	5.8	3.8	4.3
● ดี	31.4	39.9	43.0	38.4
● ปานกลาง	35.8	30.0	28.9	41.4
● ไม่ดี	23.0	22.1	21.5	14.4
● ไม่ดีมาก ๆ	2.9	2.2	2.8	1.5
ร้อยละของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเรื้อรัง****				
● โรคความดันโลหิตสูง	25.0	20.0	31.7	33.7**
● โรคเบาหวาน	5.0	8.3	13.3	15.0
● โรคหัวใจ	9.2	7.2	7.0	4.8
● โรคเมะเร็ง	0.5	0.5	0.5	0.9
● โรคอัมพาต/อัมพฤกษ์	3.8	2.4	2.5	1.7

สถิติผู้สูงอายุที่สำคัญ (ต่อ)

รายการ	พ.ศ. 2537	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2554
ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมเสี่ยง				
● สูบบุหรี่เป็นประจำ	*	*	12.6	8.4
● ดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ	*	*	3.0	3.3
● สูบบุหรี่และดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ	*	*	1.8	2.0
ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ				
● ออกกำลังกายเป็นประจำ	*	*	41.2	37.8
● รับประทานผักสดและผลไม้สดเป็นประจำ	*	*	63.1	58.7
การมีส่วนร่วมในสังคม				
ร้อยละของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์**	*	*	21.1	26.1
ร้อยละของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชนในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์	*	*	71.8	68.9

หมายเหตุ

* : ไม่มีข้อมูลในปีนั้น

** : รวมไขมันในเลือดสูง คลอเลสเตอรอลสูง

*** : ไม่รวมไม่ทราบ และกลุ่มไม่ได้จัดกิจกรรม

**** : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

1/ : ดัชนีผู้สูงอายุ หมายถึง อัตราส่วนของจำนวนประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ต่อประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) 100 คน

2/ : อัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ หมายถึง จำนวนผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ต่อผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15-59 ปี) 100 คน

3/ : อัตราส่วนเกื้อหนุน หมายถึง จำนวนคนในวัยทำงาน (อายุ 15-59 ปี) เทียบกับจำนวนผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป)

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	i
สรุปประเด็นเด่น	iii
สถิติผู้สูงอายุที่สำคัญ	v
สารบัญแผนภูมิ	xii
สารบัญตาราง	xv
สรุปผลการสำรวจ	
• แนวโน้มและสัดส่วนของผู้สูงอายุ	1
• การกระจายตัวของประชากรสูงอายุ	2
• จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดและน้อยที่สุด 5 ลำดับแรกของประเทศ	3
• จังหวัดที่มีอัตราผู้สูงอายุมากที่สุดและน้อยที่สุด 5 ลำดับแรกของประเทศ	3
• อัตราผู้สูงอายุรายภาค	4
• แนวโน้มดัชนีผู้สูงอายุ อัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ และอัตราส่วนเกื้อหนุน	5
• สถานภาพสมรส	6
• แนวโน้มการอ่านออกเขียนได้ของผู้สูงอายุ	8
• การอ่านออกเขียนได้	9
• การศึกษาที่สำเร็จ	10
• ภาวะการทำงาน และความต้องการทำงาน	11
• อาชีพที่ผู้สูงอายุทำ ในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์	12
• สถานภาพการทำงาน	13

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

● รายได้จากทุกแหล่งในการเลี้ยงชีพตนเอง/ครอบครัว เฉลี่ยต่อปี	14
● แหล่งรายได้หลัก	15
● ความเพียงพอของรายได้	16
● การออม	17
● แนวโน้มการอยู่คนเดียวในครัวเรือน	18
● ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ครอบครัว)	19
● แนวโน้มภาวะสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ	20
● ภาวะสุขภาพร่างกายโดยรวม	21
● สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ	23
● สุขภาพจิตของผู้สูงอายุกับการอยู่ร่วมกับสมาชิกในครัวเรือน	24
● สุขภาพจิตของผู้สูงอายุกับความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพ	25
● สุขภาพจิตของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจในภาวะการเงินของตนเอง	25
● แนวโน้มการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปี	26
● การเป็นโรคเรื้อรัง/กลุ่มโรคเรื้อรัง	29
● การหกล้มและจำนวนครั้งของการหกล้ม ในระหว่าง 6 เดือน ก่อนวันสัมภาษณ์	32
● สถานที่ที่หกล้ม	34
● การรักษาพยาบาลเมื่อหกล้มครั้งสุดท้าย	35
● การออกกำลังกาย	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
● พฤติกรรมเสี่ยง (การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์)	37
● แนวโน้มการเข้าร่วมทำกิจกรรม	38
● การเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์	39

ภาคผนวก

- ความเป็นมา
- วัตถุประสงค์
- ขอบข่ายของการสำรวจ
- ระเบียบวิธีการสำรวจ
- การเก็บรวบรวมข้อมูล

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิ 1	ร้อยละของประชากรสูงอายุ พ.ศ. 2537 - 2554	1
แผนภูมิ 2	ร้อยละของประชากรสูงอายุ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554	2
แผนภูมิ 3	การกระจายตัวของประชากรสูงอายุตามเขตที่อยู่อาศัย และภาค พ.ศ. 2554	2
แผนภูมิ 4	อัตราผู้สูงอายุรายภาค พ.ศ. 2554	4
แผนภูมิ 5	แนวโน้มดัชนีผู้สูงอายุ อัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุและอัตราส่วนเกือหนุน	5
แผนภูมิ 6	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานภาพสมรส พ.ศ. 2554	6
แผนภูมิ 7	ร้อยละของสถานภาพสมรสของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2554	7
แผนภูมิ 8	อัตราการอ่านออกเขียนได้ จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2550 - 2554	8
แผนภูมิ 9	อัตราการอ่านออกเขียนได้ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ กลุ่มช่วงวัย และเขตที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2554	9
แผนภูมิ 10	ภาวะการทำงาน และความต้องการทำงานของผู้สูงอายุ พ.ศ. 2554	11
แผนภูมิ 11	ร้อยละของสถานภาพการทำงานของผู้สูงอายุ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย และเพศ พ.ศ. 2554	13
แผนภูมิ 12	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี และกลุ่มอายุ พ.ศ. 2554	14

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

	หน้า
แผนภูมิ 13 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามแหล่งรายได้หลัก ในการดำรงชีวิต พ.ศ. 2554	15
แผนภูมิ 14 ร้อยละของความเพียงพอของรายได้ของผู้สูงอายุ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย เขตที่อยู่อาศัย และภาค พ.ศ. 2554	16
แผนภูมิ 15 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการออม มูลค่าการ ออม และกลุ่มอายุ พ.ศ. 2554	17
แผนภูมิ 16 แนวโน้มสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวตามลำพัง ในครัวเรือน พ.ศ. 2537 - 2554	18
แผนภูมิ 17 ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพร่างกายแข็งแรง จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2537 - 2554	20
แผนภูมิ 18 สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ และกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554	23
แผนภูมิ 19 สุขภาพจิตของผู้สูงอายุกับการอยู่ร่วมกับสมาชิกใน ครัวเรือน พ.ศ. 2554	24
แผนภูมิ 20 สุขภาพจิตของผู้สูงอายุกับความเพียงพอของรายได้ ต่อการดำรงชีพ และความพึงพอใจในภาวะการเงิน ของตนเอง พ.ศ. 2554	25
แผนภูมิ 21 แนวโน้มการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปีของผู้สูงอายุ จำแนกตามภาค พ.ศ. 2545 - 2554	26
แผนภูมิ 22 ร้อยละของผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจสุขภาพร่างกาย ประจำปี จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2545-2554	27

สารบัญแนภูมิ (ต่อ)

	หน้า
แผนภูมิ 23 ร้อยละของผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปี จำแนกตามเพศ และกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2545-2554	28
แผนภูมิ 24 ร้อยละของกลุ่มโรคที่ผู้สูงอายุเป็น จำแนกตามเขตการปกครอง และเพศ พ.ศ. 2554	31
แผนภูมิ 25 ร้อยละของผู้สูงอายุที่หกล้มในระหว่าง 6 เดือน ก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554	32
แผนภูมิ 26 ร้อยละของจำนวนครั้งที่ผู้สูงอายุหกล้มในระหว่าง 6 เดือน ก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2554	33
แผนภูมิ 27 ร้อยละของสถานที่ที่ผู้สูงอายุหกล้ม จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554	34
แผนภูมิ 28 ร้อยละของการรักษาพยาบาลเมื่อหกล้ม จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554	35
แผนภูมิ 29 ร้อยละของผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเป็นประจำ จำแนกตามเพศ กลุ่มช่วงวัย เขตที่อยู่อาศัย และภาค พ.ศ. 2554	36
แผนภูมิ 30 ร้อยละของผู้สูงอายุที่สูบบุหรี่เป็นประจำ ดื่มสุรา/ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ ทั้งสูบบุหรี่และ ดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ จำแนกตามเพศ และกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554	37
แผนภูมิ 31 ร้อยละของผู้สูงอายุที่สูบบุหรี่เป็นประจำ ดื่มสุรา/ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ ทั้งสูบบุหรี่และดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย และภาค พ.ศ. 2554	38

สารบัญแนภูมิ (ต่อ)

หน้า

แผนภูมิ 32	ร้อยละของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทำกิจกรรม ในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามประเภทกิจกรรม พ.ศ. 2550 - 2554	39
แผนภูมิ 33	ร้อยละของการเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตาม เพศ กลุ่มช่วงวัย เขตที่อยู่อาศัย และภาค พ.ศ. 2554	40

สารบัญตาราง

หน้า

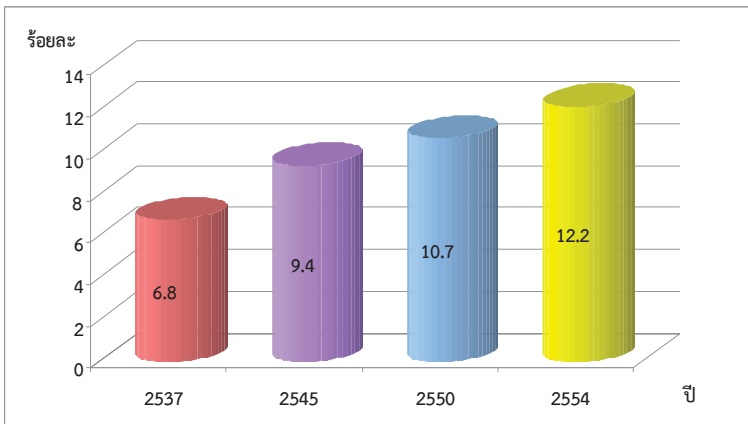
ตาราง 1	จังหวัดที่มีจำนวนและอัตราผู้สูงอายุมากที่สุดและน้อยที่สุด 5 ลำดับแรกของประเทศ พ.ศ. 2554	3
ตาราง 2	ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ กลุ่มช่วงวัย เพศ และเขตที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2554	10
ตาราง 3	ร้อยละของอาชีพที่ผู้สูงอายุทำในระหว่าง 7 วันก่อนวัน สัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย และเพศ พ.ศ. 2554	12
ตาราง 4	ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย และเพศ พ.ศ. 2554	19
ตาราง 5	ร้อยละของผู้สูงอายุจากผลการประเมินภาวะสุขภาพโดยรวม ของตนเองในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตาม กลุ่มช่วงวัย เพศ เขตที่อยู่อาศัย และภาค พ.ศ. 2554	22
ตาราง 6	ร้อยละของผู้สูงอายุที่เป็นโรค/กลุ่มโรคเรื้อรัง จำแนกตาม โรค/กลุ่มโรคที่เป็น และเพศ พ.ศ. 2554	30

สรุปผลการสำรวจ

แนวโน้มและสัดส่วนของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่าประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2537 มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศ สัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4 ร้อยละ 10.7 และร้อยละ 12.2 ในปี 2545 2550 และ 2554 ตามลำดับ โดยในปี 2554 มีผู้สูงอายุเป็นชายร้อยละ 44.1 และเป็นหญิงร้อยละ 55.9

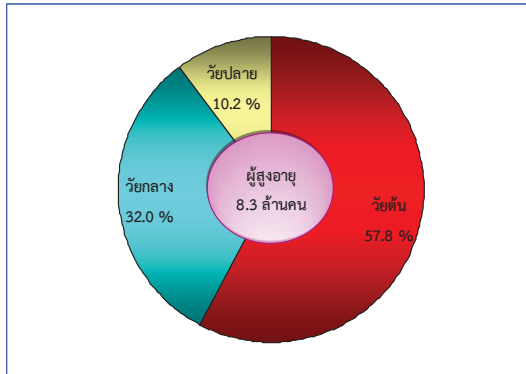
แผนภูมิ 1 ร้อยละของประชากรสูงอายุ พ.ศ. 2537 - 2554

ปัจจุบันสภาพของสังคมไทยเป็นสังคมของผู้สูงอายุ กล่าวคือมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ โดยประเทศไทยใช้เกณฑ์การตัดสินการเป็น “ผู้สูงอายุ” คือ 60 ปีขึ้นไปคือผู้สูงอายุ ขณะที่ประเทศที่อยู่ในแถบยุโรปใช้เกณฑ์อายุ 65 ปีขึ้นไปจึงจะถือว่าเป็นผู้สูงอายุ

หากแบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 กลุ่มตามช่วงวัย พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุ (ร้อยละ 57.8) เป็น ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) ร้อยละ 32.0 เป็นผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และร้อยละ 10.2 เป็นผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป)

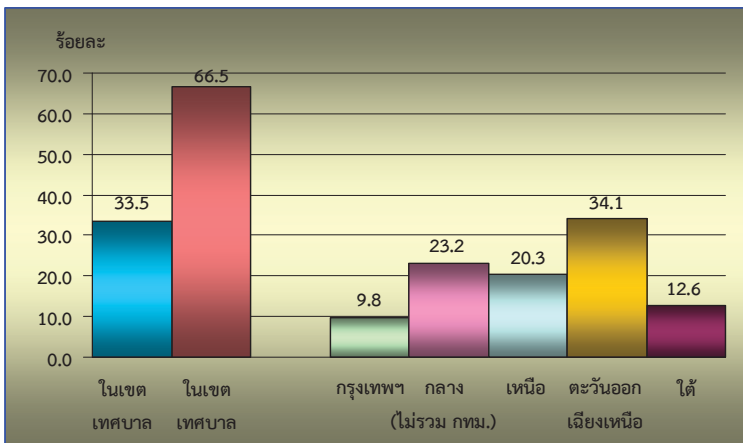
แผนภูมิ 2 ร้อยละของประชากรสูงอายุ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554

การกระจายตัวของประชากรสูงอายุ

เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของผู้สูงอายุตามเขตการปกครองหรือเขตที่อยู่อาศัยและภาค พบว่าในปี 2554 ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลร้อยละ 33.5 และนอกเขตเทศบาลร้อยละ 66.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด ประมาณร้อยละ 34.1 รองลงมาคือภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ (ร้อยละ 23.2 ร้อยละ 20.3 และร้อยละ 12.6 ตามลำดับ) สำหรับกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุน้อยสุดคิดเป็นร้อยละ 9.8

แผนภูมิ 3 การกระจายตัวของประชากรสูงอายุตามเขตที่อยู่อาศัยและภาค พ.ศ. 2554

จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดและน้อยที่สุด 5 ลำดับแรกของประเทศ

จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด ไม่นับรวมกรุงเทพมหานคร คือ จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น อุบลราชธานี นครศรีธรรมราช และเชียงใหม่ สำหรับจังหวัดที่มีประชากรสูงอายุน้อยที่สุด คือ จังหวัดระนอง แม่ฮ่องสอน ภูเก็ต สตูล และตราด

จังหวัดที่มีอัตราผู้สูงอายุมากที่สุดและน้อยที่สุด 5 ลำดับแรกของประเทศ

จังหวัดที่มีอัตราประชากรสูงอายุมากที่สุดและน้อยที่สุด 5 ลำดับแรกของประเทศ โดยจังหวัดที่มีอัตราประชากรสูงอายุสูงมากที่สุดคือจังหวัดสิงห์บุรี ชัยนาท อ่างทอง สมุทรสงคราม และแพร่ จังหวัดที่มีอัตราประชากรสูงอายุน้อยที่สุด คือ สมุทรปราการ สมุทรสาคร กระบี่ ปทุมธานี และภูเก็ต

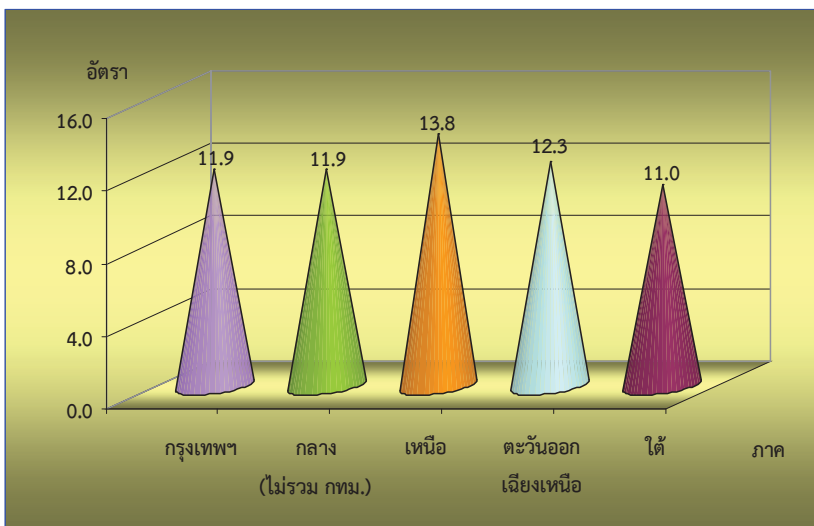
ตาราง 1 จังหวัดที่มีจำนวนและอัตราผู้สูงอายุมากที่สุดและน้อยที่สุด 5 ลำดับแรกของประเทศ พ.ศ. 2554

จังหวัด	จำนวน (คน)	จังหวัด	อัตรา
จำนวนมากที่สุด		อัตรามากที่สุด	
1. นครราชสีมา	372,234	1. สิงห์บุรี	18.3
2. ขอนแก่น	228,525	2. ชัยนาท	17.7
3. อุบลราชธานี	228,112	3. อ่างทอง	17.0
4. นครศรีธรรมราช	218,862	4. สมุทรสงคราม	16.8
5. เชียงใหม่	213,275	5. แพร่	16.6
จำนวนน้อยที่สุด		อัตราน้อยที่สุด	
1. ระนอง	18,626	1. สมุทรปราการ	8.0
2. แม่ฮ่องสอน	23,093	2. สมุทรสาคร	8.4
3. ภูเก็ต	26,685	3. กระบี่	8.6
4. สตูล	28,305	4. ปทุมธานี	8.8
5. ตราด	30,101	5. ภูเก็ต	8.8

อัตราผู้สูงอายุรายภาค

ภาคเหนือมีอัตราผู้สูงอายุสูงสุด (ร้อยละ 13.8) รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 12.3 ภาคกลางและกรุงเทพมหานครมีอัตราผู้สูงอายุเท่ากัน (ร้อยละ 11.9) และภาคใต้มีอัตราผู้สูงอายุต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 11.0

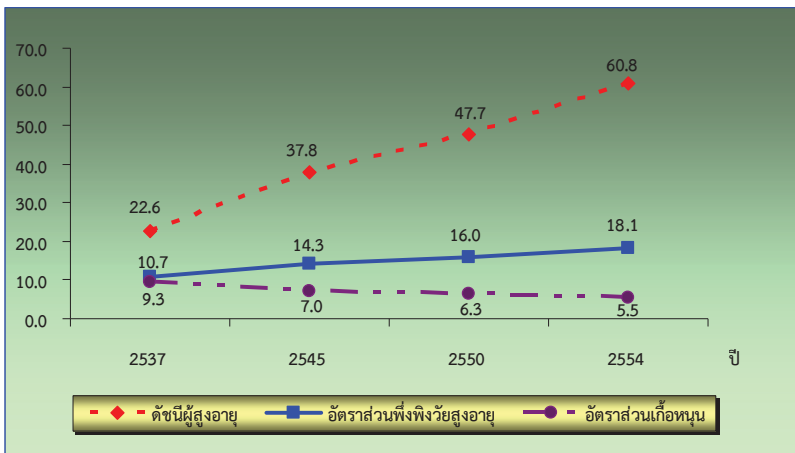
แผนภูมิ 4 อัตราผู้สูงอายุรายภาค พ.ศ. 2554

แนวโน้มดัชนีผู้สูงอายุ อัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ และ อัตราส่วนเกือหนุน

ขณะที่ดัชนีผู้สูงอายุไทย (อัตราส่วนของจำนวนประชากรสูงอายุต่อจำนวนประชากรวัยเด็ก 100 คน) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 22.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 60.8 ในปี 2554 และอัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ (จำนวนผู้สูงอายุต่อผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน 100 คน) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน จากร้อยละ 10.7 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 18.1 ในปี 2554 แต่อัตราส่วนเกือหนุน (จำนวนคนในวัยทำงานเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุ) เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม คือลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 9.3 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 5.5 ในปี 2554 สถานการณ์เช่นนี้จะส่งผลให้มีจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เพิ่มสูงขึ้น

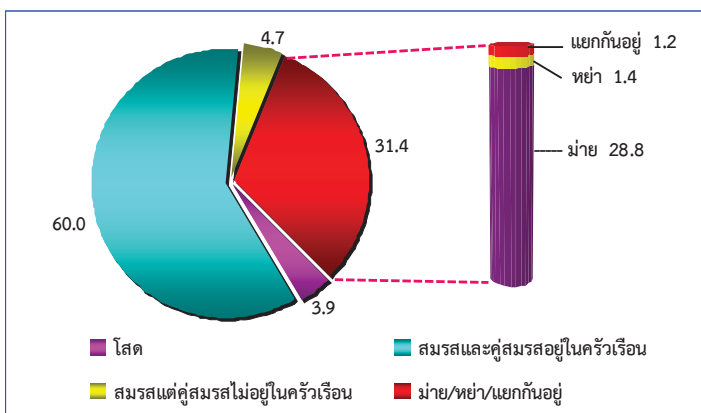
แผนภูมิ 5 แนวโน้มดัชนีผู้สูงอายุ อัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ และอัตราส่วนเกือหนุน

สถานภาพสมรส

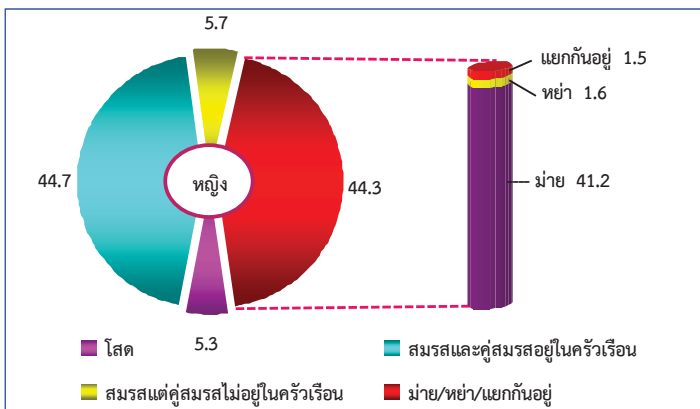
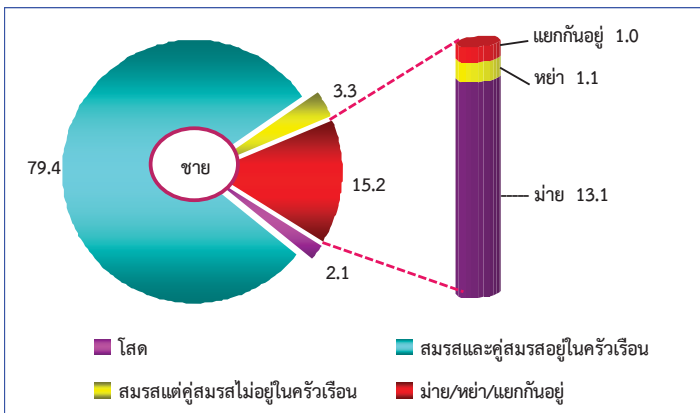
ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 64.7) เป็นผู้ที่สมรส โดยร้อยละ 60.0 ของผู้สูงอายุที่สมรสเป็นผู้ที่มีคู่สมรสอยู่ด้วยกันในครัวเรือน ร้อยละ 4.7 ไม่มีคู่สมรสอยู่ด้วยกัน และที่น่าสนใจคือมีผู้สูงอายุที่เป็นม่าย หย่า แยกกันอยู่ สูงถึงร้อยละ 31.4 ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ครองตนเป็นโสดมีอยู่ร้อยละ 3.9

แผนภูมิ 6 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานภาพสมรส พ.ศ. 2554

สัดส่วนของสถานภาพสมรสระหว่างเพศหญิงและเพศชายแตกต่างกันค่อนข้างมาก ผู้สูงอายุหญิงมีสัดส่วนของการเป็นโสด ม่าย หย่า แยกกันอยู่ สูงกว่าชาย โดยเฉพาะผู้สูงอายุหญิงที่เป็นม่ายจะมากกว่าผู้สูงอายุชายประมาณ 3 เท่า (ร้อยละ 41.2 และร้อยละ 13.1 ตามลำดับ) ขณะที่ผู้สูงอายุชายมีสัดส่วนของการเป็นผู้ที่สมรสและมีคู่สมรสอยู่ด้วยในครัวเรือนสูงกว่าหญิง (ร้อยละ 79.4 และร้อยละ 44.7 ตามลำดับ) ทั้งนี้เพราะว่าเพศหญิงส่วนใหญ่เมื่อหย่าร้าง/แยกทางกับสามี/สามีเสียชีวิตไปแล้ว มักจะไม่มีคู่สมรสคนใหม่ ขณะที่เพศชายเมื่อหย่าร้าง/แยกทางกับภรรยา/ภรรยาเสียชีวิต มักจะมีคู่สมรสคนใหม่ในเวลาไม่นาน

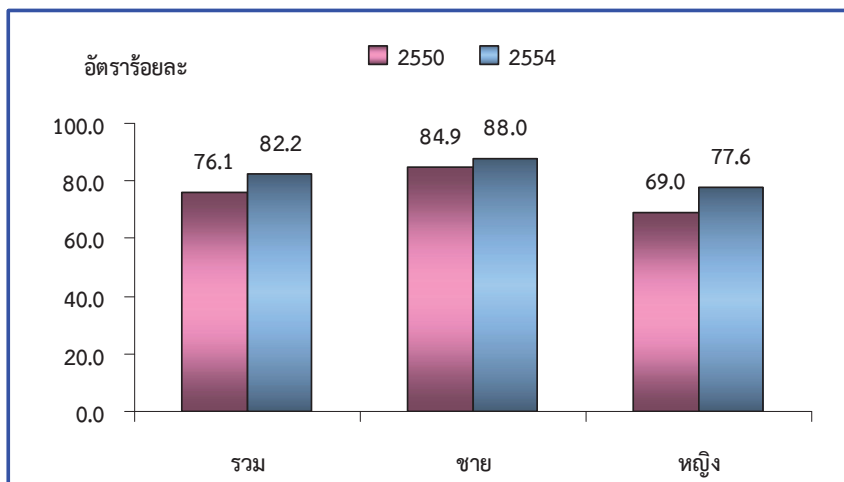
แผนภูมิ 7 ร้อยละของสถานภาพสมรสของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2554

แนวโน้มการอ่านออกเขียนได้ของผู้สูงอายุ

แนวโน้มการอ่านออกเขียนได้หรือการรู้หนังสือของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 76.1 ในปี 2550 เป็น ร้อยละ 82.2 ในปี 2554 เมื่อเปรียบเทียบอัตราการอ่านออกเขียนได้ระหว่างผู้สูงอายุชายและผู้สูงอายุหญิงที่เพิ่มขึ้นในช่วงปี 2550 – 2554 พบว่าผู้สูงอายุหญิงมีอัตราการอ่านออกเขียนได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้สูงอายุชาย โดยผู้สูงอายุหญิงเพิ่มจากร้อยละ 69.0 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 77.6 ในปี 2554 ขณะที่ผู้สูงอายุชายเพิ่มจากร้อยละ 84.9 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 88.0 ในปี 2554 ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ประเทศไทยมีนโยบายทางการศึกษาที่เปิดกว้าง ทั้งเพศหญิงและเพศชายมีความเท่าเทียมกันในการที่จะแสวงหาโอกาสทางการศึกษา

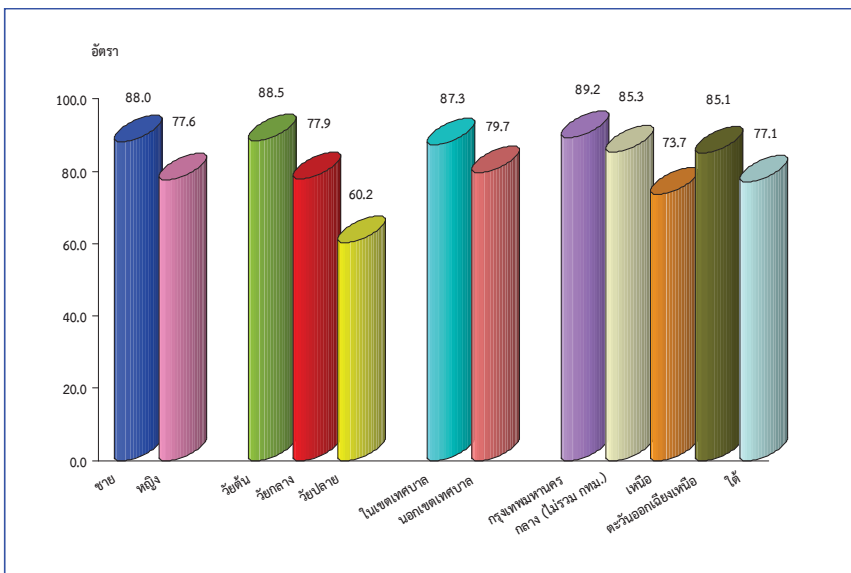
แผนภูมิ 8 อัตราการอ่านออกเขียนได้ จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2550 - 2554

การอ่านออกเขียนได้

ประมาณ 4 ใน 5 (ร้อยละ 82.2) ของผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 17.8 เป็นผู้ที่ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้หรืออาจกล่าวว่าเป็นผู้ไม่รู้หนังสือ ผู้สูงอายุวัยต้นอ่านออกเขียนได้สูงกว่าวัยกลางและวัยปลาย (ร้อยละ 88.5 ร้อยละ 77.9 และร้อยละ 60.2 ตามลำดับ) ผู้สูงอายุหญิงอ่านออกเขียนได้ต่ำกว่าชาย (ร้อยละ 77.6 และร้อยละ 88.0 ตามลำดับ) ผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาลอ่านออกเขียนได้ต่ำกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 79.7 และร้อยละ 87.3 ตามลำดับ) กรุงเทพมหานครมีสัดส่วนของผู้ที่อ่านออกเขียนได้สูงสุดคิดเป็นอัตราร้อยละ 89.2 รองลงมาคือภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ (ร้อยละ 85.3 ร้อยละ 85.1 และร้อยละ 77.1 ตามลำดับ) ภาคเหนือมีสัดส่วนของผู้ที่อ่านออกเขียนได้ต่ำสุด (ร้อยละ 73.7)

แผนภูมิ 9 อัตราการอ่านออกเขียนได้ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ กลุ่มช่วงวัย และเขตที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2554

การศึกษาที่สำเร็จ

ประมาณ 3 ใน 5 (ร้อยละ 72.5) ของผู้สูงอายุสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 11.8 เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา และร้อยละ 4.7 จบการศึกษาเพียงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 3.0 เรียนจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 3.2 เรียนจบระดับปริญญาตรี มีเพียงร้อยละ 0.8 ที่เรียนจบสูงกว่าระดับปริญญาตรี เมื่อพิจารณาตามกลุ่มช่วงวัย พบว่าผู้สูงอายุวัยต้นมีสัดส่วนของผู้ที่เรียนจบระดับประถมศึกษาและระดับที่สูงกว่าประถมศึกษาสูงกว่าผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลาย สัดส่วนของผู้สูงอายุชายที่เรียนจบระดับประถมศึกษาและระดับที่สูงกว่าประถมศึกษา สูงกว่าผู้สูงอายุหญิง

เมื่อพิจารณาตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่าในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เรียนจบระดับที่สูงกว่าระดับประถมศึกษาสูงกว่านอกเขตเทศบาล แสดงให้เห็นว่าในอดีตเพศชายมีโอกาสทางการศึกษาสูงกว่าเพศหญิง และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีโอกาสทางการศึกษาสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล

ตาราง 2 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ กลุ่มช่วงวัย เพศ และเขตที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2554

ระดับการศึกษาที่สำเร็จ	รวม	กลุ่มช่วงวัย			เพศ		เขตการปกครอง	
		วัยต้น	วัยกลาง	วัยปลาย	ชาย	หญิง	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ไม่มีการศึกษา	11.8	7.8	14.4	26.8	7.1	15.5	9.6	12.9
ต่ำกว่าประถมฯ 4	4.7	3.2	6.9	6.8	3.7	5.5	4.0	5.1
ประถมศึกษา	72.5	75.7	70.7	60.5	73.9	71.5	62.8	77.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.0	3.8	1.9	1.7	4.4	1.9	5.7	1.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช./สูงกว่า ม.ปลาย แต่ต่ำกว่าอนุปริญญา	2.8	3.5	2.0	1.6	4.4	1.6	5.6	1.5
ปวส./ปวท./อนุปริญญา	1.0	1.1	0.8	0.6	1.2	0.7	2.4	0.2
ปริญญาตรี	3.2	3.6	2.7	1.7	3.7	2.8	7.7	0.9
สูงกว่าปริญญาตรี	0.8	1.1	0.4	0.1	1.3	0.4	2.1	0.1
การศึกษาทางศาสนา	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	*	0.1	0.1
การศึกษาอื่นๆ	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	*	0.2

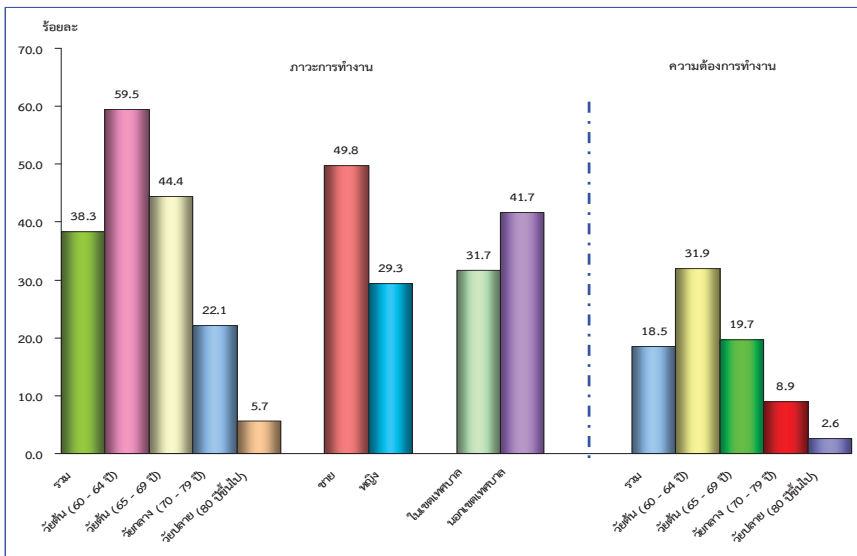
หมายเหตุ * : น้อยกว่า 0.1

ภาวะการทำงาน และความต้องการทำงาน

ในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ พบว่ามีผู้สูงอายุร้อยละ 38.3 ยังคงทำงานอยู่ สัดส่วนของผู้ที่ทำงานจะสวนทางกับวัย กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-64 ปี) มีสัดส่วนของผู้ที่ทำงานสูงสุด (ร้อยละ 59.5) รองลงมาได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 65-69 ปี) และกลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง (ร้อยละ 44.4 และร้อยละ 22.1 ตามลำดับ) กลุ่มผู้สูงอายุวัยปลายมีสัดส่วนของผู้ที่ทำงานต่ำสุด (ร้อยละ 5.7) สัดส่วนของผู้สูงอายุชายที่ทำงานสูงกว่าผู้สูงอายุหญิงที่ทำงาน (ร้อยละ 49.8 และร้อยละ 29.3 ตามลำดับ) นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ทำงานสูงกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 41.7 และร้อยละ 31.7 ตามลำดับ)

เมื่อถามความต้องการทำงานของผู้สูงอายุทุกคน พบว่าความต้องการทำงานมีความสัมพันธ์กับวัย กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-64 ปี) มีสัดส่วนของผู้ที่ต้องการทำงานสูงสุด (ร้อยละ 31.9) รองลงมาได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 65-69 ปี) วัยกลางและวัยปลาย (ร้อยละ 19.7 ร้อยละ 8.9 และร้อยละ 2.6 ตามลำดับ)

แผนภูมิ 10 ภาวะการทำงาน และความต้องการทำงานของผู้สูงอายุ พ.ศ. 2554

อาชีพที่ผู้สูงอายุทำในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์

เมื่อถามถึงอาชีพที่ผู้สูงอายุทำในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59.5) ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรและประมง ร้อยละ 19.3 เป็นพนักงานบริการและพนักงานขายในร้านค้าและตลาด ร้อยละ 7.6 เป็นผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจด้านความสามารถทางฝีมือฯ ร้อยละ 6.9 ประกอบอาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ มีผู้ที่ทำงานประเภทที่ไม่เหมาะสมกับวัย ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายถึงกับพิการหรือเสียชีวิตได้ คือเป็นผู้ควบคุมเครื่องจักรโรงงานและเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ ในสัดส่วนที่เท่ากับผู้ที่ทำงานในระดับสูง ได้แก่ ผู้บัญญัติกฎหมาย/ข้าราชการระดับอาวุโส/ผู้จัดการร้อยละ 2.6

**ตาราง 3 ร้อยละของอาชีพที่ผู้สูงอายุทำในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์
จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย และเพศ พ.ศ. 2554**

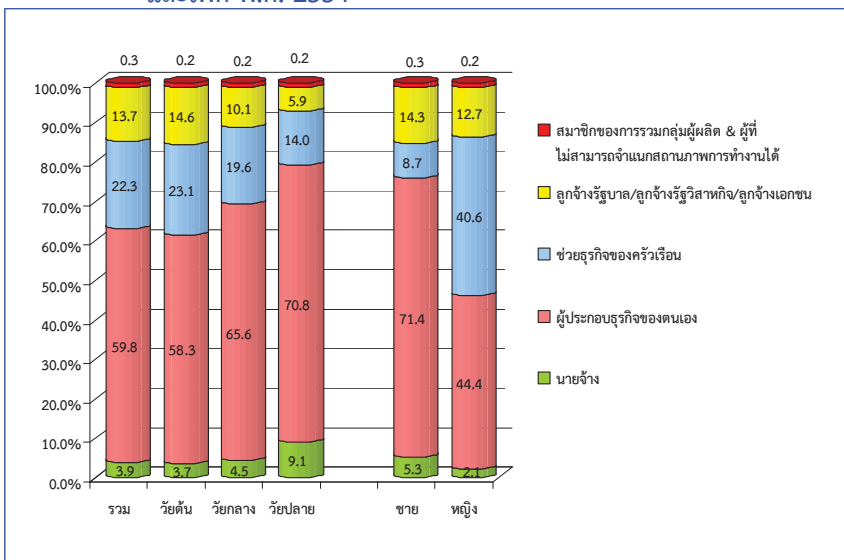
อาชีพในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์	รวม	วัย ต้น	วัย กลาง	วัย ปลาย	ชาย	หญิง
ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการ	2.6	2.8	1.7	3.0	3.8	1.0
ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่างๆ	0.6	0.7	0.6	0.3	0.7	0.5
ช่างเทคนิคสาขาต่างๆ ผู้ประกอบวิชาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.5	0.6	0.3	1.1	0.7	0.4
เสมียน	0.3	0.3	0.1	0.0	0.4	0.2
พนักงานบริการ และพนักงานขายในร้านค้าและตลาด	19.3	18.0	23.6	32.5	14.5	25.6
ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในการเกษตร และ ประมง	59.5	60.6	56.3	45.5	62.4	55.7
ผู้ปฏิบัติงานในธุรกิจด้านความสามารถทางฝีมือฯ	7.6	6.9	9.9	12.6	8.3	6.6
ผู้ควบคุมเครื่องจักรโรงงานและเครื่องจักร และ ผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ	2.6	3.0	1.2	0.3	3.9	0.9
อาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ	6.9	7.1	6.3	4.6	5.3	8.9
ผู้ปฏิบัติงานที่จัดจำแนกอาชีพไม่ได้/ไม่ทราบอาชีพ	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0

สถานภาพการทำงาน

1 ใน 2 (ร้อยละ 59.8) ของผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานอยู่มีสถานภาพการทำงานเป็นผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเอง รองลงมาคือช่วยธุรกิจของครัวเรือน (ร้อยละ 22.3) เป็นลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างในภาคเอกชน (ร้อยละ 13.7) มีเพียงร้อยละ 3.9 ที่เป็นนายจ้าง ผู้สูงอายุวัยปลายเป็นผู้ที่ประกอบธุรกิจของตนเองมากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง (ร้อยละ 70.8 ร้อยละ 58.3 และร้อยละ 65.6 ตามลำดับ)

ผู้สูงอายุชายประกอบธุรกิจของตนเองสูงกว่าผู้สูงอายุหญิงเกือบหนึ่งเท่า (ร้อยละ 71.4 และร้อยละ 44.4 ตามลำดับ) ขณะที่ผู้สูงอายุหญิงทำงานเป็นผู้ช่วยธุรกิจในครัวเรือนสูงกว่าผู้สูงอายุชาย (ร้อยละ 40.6 และร้อยละ 8.7 ตามลำดับ) และมีผู้สูงอายุชายที่เป็นนายจ้างสูงกว่าผู้สูงอายุหญิงมากกว่าหนึ่งเท่า (ร้อยละ 5.3 และร้อยละ 2.1 ตามลำดับ) จากข้อมูลชี้ให้เห็นว่ายังคงมีความเหลื่อมล้ำในบทบาทความเป็นผู้นำในการประกอบอาชีพ กล่าวคือผู้ชายมีอำนาจในการตัดสินใจบริหารจัดการในเรื่องการลงทุน การขายผลผลิต รวมทั้งการแบ่งปันผลกำไรที่ได้รับในธุรกิจของครัวเรือนสูงกว่าผู้หญิง ผู้หญิงเป็นเพียงผู้ช่วยธุรกิจในครัวเรือน

แผนภูมิ 11 ร้อยละของสถานภาพการทำงานของผู้สูงอายุ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย และเพศ พ.ศ. 2554

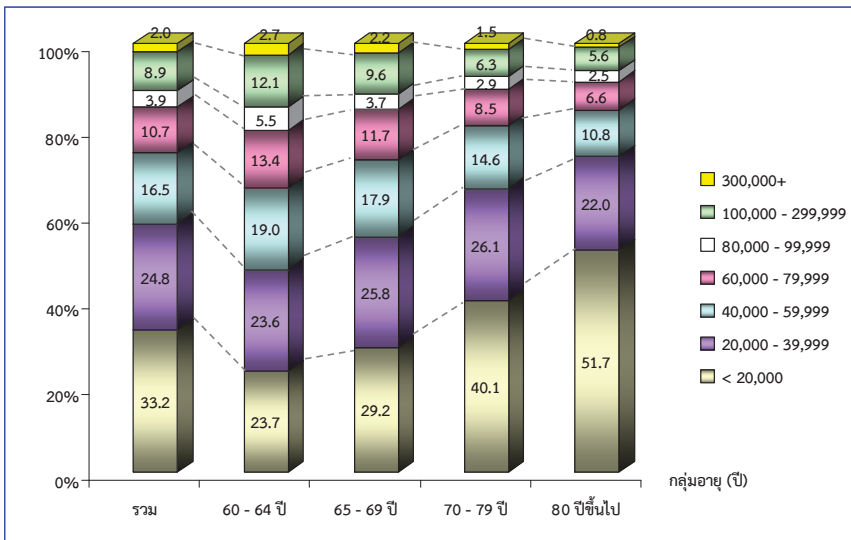

รายได้จากทุกแหล่งในการเลี้ยงชีพตนเอง/ครอบครัว เฉลี่ยต่อปี

รายได้ที่สำรวจในครั้งนี้ หมายรวมถึงรายได้จากทุกแหล่งในการเลี้ยงชีพตนเอง/ครอบครัวที่ผู้สูงอายุได้รับ ทั้งที่เป็นจำนวนเงินและที่ไม่ใช่จำนวนเงินแต่สามารถตีเป็นมูลค่าได้ ผลสำรวจพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 33.2) มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 24.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 20,000 – 39,999 บาท ร้อยละ 16.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 40,000 – 59,999 บาท ร้อยละ 10.7 มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 60,000 – 79,999 บาท ร้อยละ 3.9 มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 80,000 – 99,999 บาท ร้อยละ 2.0 มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 100,000 – 299,999 บาท

เมื่อพิจารณาจำนวนรายได้เฉลี่ยต่อปีของผู้สูงอายุได้รับตามกลุ่มช่วงวัย พบว่าเมื่อสูงวัยขึ้นจะมีรายได้น้อยลงเพราะไม่ได้ทำงาน ผู้ที่มีรายได้สูงส่วนใหญ่คือผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60 – 64 ปี) ทั้งนี้เพราะยังพอมีแรงพอที่จะทำงานมีรายได้

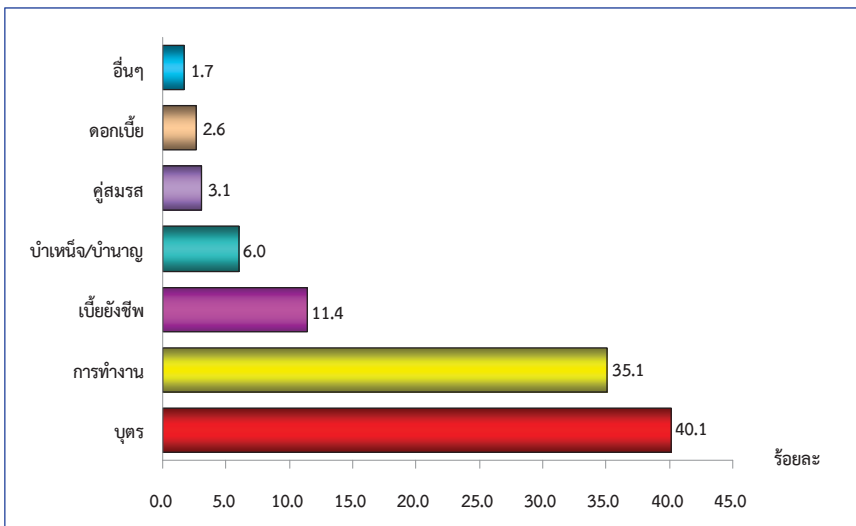
แผนภูมิ 12 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี และกลุ่มอายุ พ.ศ. 2554

แหล่งรายได้หลัก

แหล่งรายได้ที่สำคัญหรือแหล่งรายได้หลักในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ คือ บุตร รวมบุตรเลี้ยง/บุตรบุญธรรม (ร้อยละ 40.1) แหล่งรายได้หลักรองลงมาคือจากการทำงานของผู้สูงอายุเอง (ร้อยละ 35.1) เบี้ยยังชีพจากทางราชการ (ร้อยละ 11.4) จากเงินบำนาญ/บำนาญ (ร้อยละ 6.0) จากคู่สมรส (ร้อยละ 3.1) และดอกเบี้ยยที่ผู้สูงอายุเก็บออมไว้/เงินออม/จากการขายทรัพย์สินที่มีอยู่ (ร้อยละ 2.6)

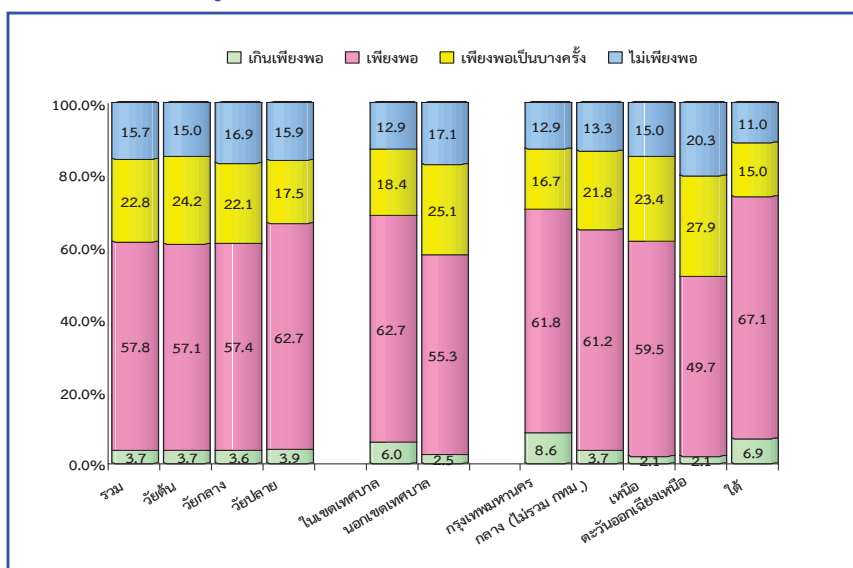
แผนภูมิ 13 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามแหล่งรายได้หลักในการดำรงชีวิต พ.ศ. 2554

ความเพียงพอของรายได้

จากการถามถึงความเพียงพอของรายได้ที่ผู้สูงอายุได้รับจากทุกๆ แหล่งต่อการดำรงชีพ โดยให้ผู้สูงอายุตอบจากความรู้สึกของตนเอง ไม่นำเงินรายได้มาใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดความเพียงพอของรายได้ ร้อยละ 57.8 ของผู้สูงอายุตอบว่า มีรายได้เพียงพอ ร้อยละ 22.8 เพียงพอเป็นบางครั้ง ร้อยละ 15.7 มีรายได้ไม่เพียงพอ มีเพียงร้อยละ 3.7 ที่มีรายได้เกินเพียงพอ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มช่วงวัยของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุวัยกลางตอบว่ามีรายได้ไม่เพียงพอสูงกว่าผู้สูงอายุวัยต้นและวัยปลาย (ร้อยละ 16.9 ร้อยละ 15.0 และร้อยละ 15.9 ตามลำดับ) ผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีรายได้เพียงพอเป็นบางครั้ง/ไม่เพียงพอสูงกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 42.2 และร้อยละ 31.4 ตามลำดับ) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้สูงอายุที่มีรายได้เพียงพอเป็นบางครั้ง/ไม่เพียงพอสูงสุด (ร้อยละ 48.2) รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 38.4 ร้อยละ 35.1 และร้อยละ 29.6 ตามลำดับ) ภาคใต้มีผู้ที่มีรายได้เพียงพอเป็นบางครั้ง/ไม่เพียงพอต่ำสุด (ร้อยละ 26.0)

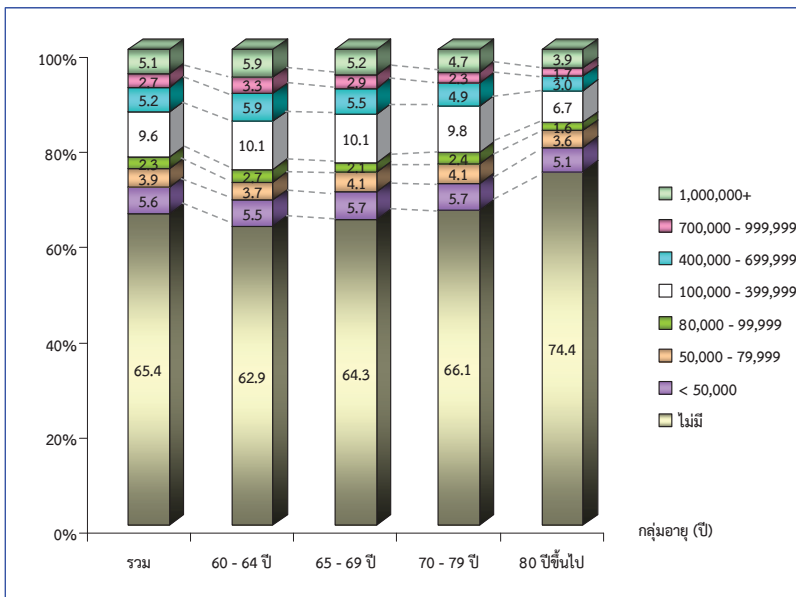
แผนภูมิ 14 ร้อยละของความเพียงพอของรายได้ของผู้สูงอายุ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย เขตที่อยู่อาศัย และภาค พ.ศ. 2554

การออม

การออมและมูลค่าการออมในการสำรวจครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการออมเงินทั้งในรูปเงินสด เงินฝากในสถาบันการเงิน ยังหมายรวมถึงทรัพย์สินที่มีมูลค่า เช่น ทุน พันธบัตร ที่ดิน บ้าน รถ เพชร ทอง ฯลฯ ผลการสำรวจพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่ง หรือ 2 ใน 3 ของผู้สูงอายุ (ร้อยละ 65.4) เป็นผู้ที่ไม่มีการออม มีผู้สูงอายุที่มีการออมเพียงร้อยละ 34.6 ยิ่งสูงวัยขึ้นหรืออายุยืนยาวมูลค่าของทรัพย์สินที่เคยเก็บออมไว้ก็จะทยอยหดหายลงไปตามกาลเวลา กลุ่มผู้สูงอายุวัยปลายมีสัดส่วนของผู้ที่ไม่มีการออมสูงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางและกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (ร้อยละ 74.4 ร้อยละ 66.1 ร้อยละ 64.3 และร้อยละ 62.9 ตามลำดับ)

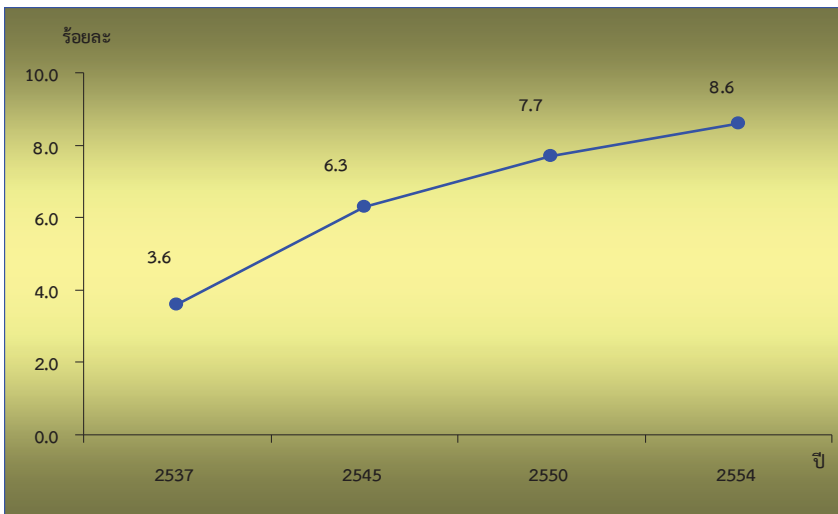
แผนภูมิ 15 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการออม มูลค่าการออม และกลุ่มอายุ พ.ศ. 2554

แนวโน้มการอยู่คนเดียวในครัวเรือน

แนวโน้มสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวตามลำพังในครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จากร้อยละ 3.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 6.3 ในปี 2545 ร้อยละ 7.7 ในปี 2550 และร้อยละ 8.6 ในปี 2554 ในขณะที่กลุ่มคนหนุ่มสาวที่อยู่ในวัยทำงานลดลง หากยังเป็นเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ จะมีผู้สูงอายุที่ถูกกละเลยขาดการดูแลเอาใจใส่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

แผนภูมิ 16 แนวโน้มสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวตามลำพังในครัวเรือน พ.ศ. 2537 - 2554

ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ครอบครัว)

ร้อยละ 8.7 ของผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวตามลำพังในครัวเรือน ผู้สูงอายุวัยกลางอยู่คนเดียวสูงกว่าวัยต้นและวัยปลาย (ร้อยละ 10.4 ร้อยละ 7.6 และร้อยละ 8.7 ตามลำดับ) ผู้สูงอายุหญิงอยู่คนเดียวตามลำพังสูงกว่าผู้สูงอายุชาย (ร้อยละ 10.4 และร้อยละ 6.3 ตามลำดับ) สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้อยู่คนเดียวนั้น ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.0) อยู่กับคู่สมรส (อาจมี/ไม่มีบุคคลอื่นๆ อยู่ด้วย) ร้อยละ 55.9 อยู่กับบุตร (อาจมี/ไม่มีบุคคลอื่นๆ อยู่ด้วย) ร้อยละ 32.3 อยู่กับบุตรและบุตรของบุตร (อาจมี/ไม่มีคู่สมรสและคนอื่นๆ อยู่ด้วย แต่ไม่มีพ่อ/แม่อยู่ด้วย) ร้อยละ 2.7 อยู่กับบุตรของบุตรโดยที่ไม่มีบุคคลอื่นๆ อยู่ด้วย ผู้สูงอายุวัยกลางอยู่กับบุตรของบุตรโดยที่ไม่มีบุคคลอื่นๆ อยู่ด้วย สูงกว่าผู้สูงอายุวัยต้นและวัยปลาย (ร้อยละ 3.4 ร้อยละ 2.3 และร้อยละ 2.5 ตามลำดับ) ผู้สูงอายุหญิงอยู่กับบุตรของบุตรโดยที่ไม่มีบุคคลอื่นๆ อยู่ด้วยสูงกว่าผู้สูงอายุชาย (ร้อยละ 4.2 และร้อยละ 0.7 ตามลำดับ)

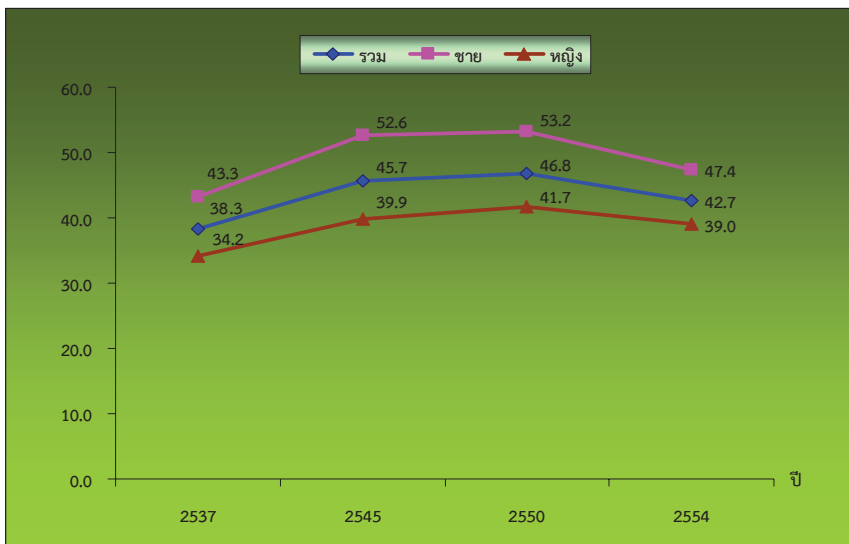
ตาราง 4 ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย และเพศ พ.ศ. 2554

ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ	รวม	กลุ่มช่วงวัย			เพศ	
		วัยต้น	วัยกลาง	วัยปลาย	ชาย	หญิง
- อยู่คนเดียว	8.6	7.6	10.4	8.7	6.3	10.4
- อยู่กับคู่สมรส เท่านั้น	17.6	19.1	17.2	10.4	23.1	13.2
- อยู่กับคู่สมรส และ บุตร เท่านั้น	11.0	13.1	9.0	5.4	15.5	7.4
- อยู่กับคู่สมรส และ บุตรของบุตร เท่านั้น	7.4	9.6	5.4	1.4	9.9	5.5
- อยู่กับบุตรของบุตร เท่านั้น	2.7	2.3	3.4	2.5	0.7	4.2
- อยู่กับบุตร และ บุตรของบุตร (อาจมี/ไม่มีคู่สมรส และ คนอื่นๆ อยู่ด้วย แต่ไม่มีพ่อ/แม่อยู่ด้วย)	32.3	29.4	35.1	40.1	29.2	34.8
- อยู่กับบุตร และ บุตรของบุตร และ พ่อ/แม่ (อาจมี/ไม่มีคู่สมรสและคนอื่นๆ อยู่ด้วย)	0.3	0.4	0.1	0.2	0.3	0.3
- อยู่กับคู่สมรส (อาจมี/ไม่มีบุคคลอื่นๆ อยู่ด้วย)	60.0	68.5	54.1	30.7	79.3	44.8
- อยู่กับบุตร (อาจมี/ไม่มีบุคคลอื่นๆ อยู่ด้วย)	55.9	52.7	57.4	69.3	54.0	57.4
- อยู่กับพ่อ/แม่/พี่น้อง/ญาติ/บุตรเขย/บุตรสะใภ้ (อาจมีเพื่อน/ผู้รับจ้างดูแล/ลูกจ้าง/คนรับใช้อยู่ด้วย แต่ไม่มีคู่สมรส และ บุตร และ บุตรของบุตร อยู่ด้วย)	4.4	4.8	3.6	4.5	2.3	6.1

แนวโน้มภาวะสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ

จากอดีตที่ผ่านมานับตั้งแต่ปี 2537 - 2550 สัดส่วนของผู้สูงอายุไทยทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีภาวะสุขภาพร่างกายแข็งแรง (ตอบว่ามีสุขภาพดี/ดีมาก) เพิ่มขึ้น แต่จากผลการสำรวจล่าสุดในปี 2554 บ่งชี้ว่าผู้สูงอายุไทยมีสุขภาพแย่ลงกว่าปี 2550 กล่าวคือจากผลการประเมินภาวะสุขภาพร่างกายตนเองของผู้สูงอายุในช่วงหนึ่งสัปดาห์ก่อนวันสัมภาษณ์ พบว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ตอบว่าตนเองมีสุขภาพดีมากหรือมีสุขภาพดีลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากร้อยละ 46.8 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 42.7 ในปี 2554 ซึ่งเป็นการลดลงทั้งในเพศชายและเพศหญิง โดยผู้สูงอายุชายลดลงจากร้อยละ 53.2 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 47.4 ในปี 2554 สำหรับเพศหญิงลดลงจากร้อยละ 41.7 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 39.0 ในปี 2554

แผนภูมิ 17 ร้อยละของผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพร่างกายแข็งแรง จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2537-2554

ภาวะสุขภาพร่างกายโดยรวม

จากการให้ผู้สูงอายุประเมินภาวะสุขภาพทุกๆ ไปโดยรวมของตนเองในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ พบว่าไม่ถึงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 41.4) ของผู้สูงอายุประเมินว่าตนเองมีสุขภาพปานกลาง ร้อยละ 38.4 ประเมินว่าตนเองมีสุขภาพดี ร้อยละ 14.4 ประเมินว่าตนเองมีสุขภาพไม่ดี ร้อยละ 4.3 ประเมินว่าตนเองมีสุขภาพดีมาก และร้อยละ 1.5 ประเมินว่าตนเองมีสุขภาพไม่ดีมากๆ

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มช่วงวัย พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นประเมินว่าตนเองมีสุขภาพดีและดีมากในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลาย (ร้อยละ 49.2 ร้อยละ 36.0 และร้อยละ 26.6 ตามลำดับ) สัดส่วนของผู้สูงอายุชายที่มีภาวะสุขภาพดีและดีมากสูงกว่าผู้สูงอายุหญิง เมื่อพิจารณาการประเมินภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุระหว่างเขตที่อยู่อาศัย พบว่าผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้ที่มีภาวะสุขภาพดีและดีมากสูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 44.7 และร้อยละ 41.7 ตามลำดับ) ขณะที่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ประเมินว่าตนเองมีภาวะสุขภาพที่ไม่ดีสูงกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 14.8 และร้อยละ 13.5 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาการประเมินภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุรายภาค พบว่าภาคกลางมีสัดส่วนของผู้ที่มีสุขภาพร่างกายโดยรวมที่ไม่ดี/ไม่ดีมากๆ สูงสุด (ร้อยละ 19.6) รองลงมาคือกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 16.0) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ประเมินว่าตนเองมีภาวะสุขภาพไม่ดี/ดีมาก ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 14)

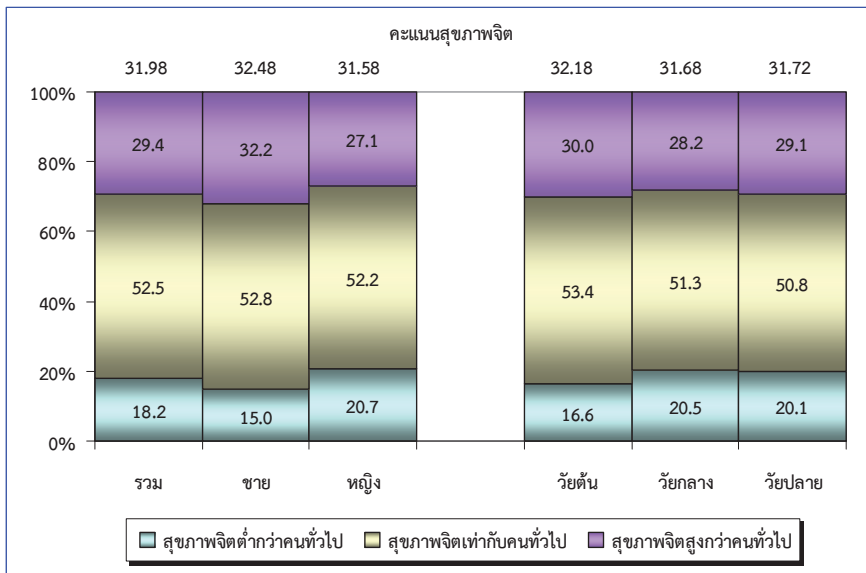
ตาราง 5 ร้อยละของผู้สูงอายุจากผลการประเมินภาวะสุขภาพโดยรวมของตนเอง
 ในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย เพศ เขตที่อยู่อาศัย
 และ ภาค พ.ศ. 2554

กลุ่มช่วงวัย เพศ เขตที่อยู่อาศัย และ ภาค	รวม	ผลการประเมินภาวะสุขภาพโดยรวม				
		ดีมาก	ดี	ปานกลาง	ไม่ดี	ไม่ดีมาก
รวม	100.0	4.3	38.4	41.4	14.4	1.5
กลุ่มช่วงวัย						
วัยต้น (60-69 ปี)	100.0	5.1	44.1	39.5	10.4	0.9
วัยกลาง (70-79 ปี)	100.0	3.5	32.5	44.4	18.0	1.6
วัยปลาย (80 ปีขึ้นไป)	100.0	2.6	24.0	43.8	25.6	4.2
เพศ						
ชาย	100.0	4.9	42.5	38.9	12.4	1.3
หญิง	100.0	3.9	35.1	43.5	15.9	1.6
เขตที่อยู่อาศัย						
ในเขตเทศบาล	100.0	5.8	38.9	40.3	13.5	1.5
นอกเขตเทศบาล	100.0	3.6	38.1	42.0	14.8	1.5
ภาค						
กรุงเทพมหานคร	100.0	7.6	36.3	40.1	14.2	1.8
กลาง (ไม่รวม กทม.)	100.0	3.6	31.6	45.2	17.6	2.0
เหนือ	100.0	3.6	41.8	40.4	13.0	1.2
ตะวันออกเฉียงเหนือ	100.0	3.8	40.9	40.6	13.7	1.0
ใต้	100.0	5.7	40.0	39.8	12.6	1.9

สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

ผลสำรวจพบว่าผู้สูงอายุไทยมีคะแนนสุขภาพจิตโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 31.98 คะแนน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้สำหรับสุขภาพจิตของคนไทยทั่วไป (ค่ามาตรฐาน คือ 27.01-34 คะแนน) ผู้สูงอายุชายมีคะแนนสุขภาพจิตสูงกว่าผู้สูงอายุหญิง (คะแนน 32.48 และ 31.58 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุไทย ตามกลุ่มช่วงวัย พบว่าผู้สูงอายุวัยต้นมีคะแนนสุขภาพจิตสูงกว่าผู้สูงอายุวัยปลาย และผู้สูงอายุวัยกลาง (คะแนน 32.18 31.72 และ 31.68 ตามลำดับ)

แผนภูมิ 18 สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ และกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554

หมายเหตุ : ข้อถามแต่ละข้อมีคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 3 คะแนน ซึ่งคะแนนเต็มของข้อถามชุดนี้ คือ 45 คะแนน

การแปลผล : คะแนนรวม 0 - 27 คะแนน

คะแนนรวม 27.01 - 34 คะแนน

คะแนนรวม 34.01 - 45 คะแนน

หมายถึง สุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป

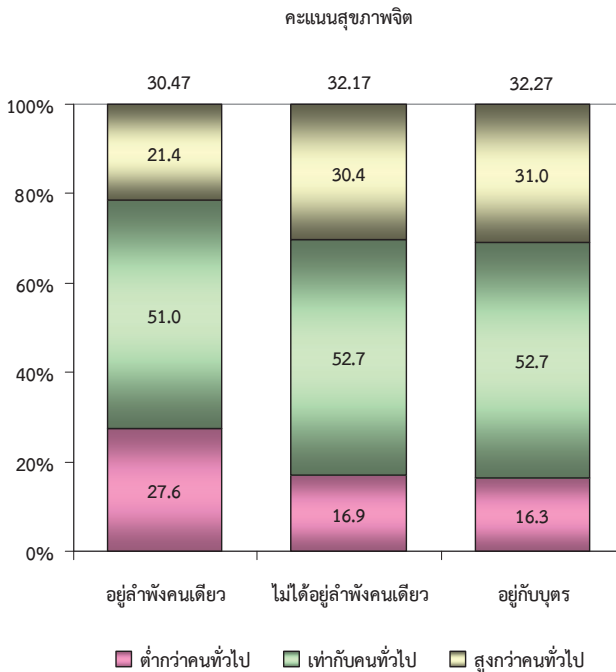
หมายถึง สุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป

หมายถึง สุขภาพจิตสูงกว่าคนทั่วไป

สุขภาพจิตของผู้สูงอายุกับการอยู่ร่วมกับสมาชิกในครัวเรือน

เมื่อพิจารณาการอยู่ร่วมกับสมาชิกในครัวเรือนของผู้สูงอายุกับคะแนนสุขภาพจิต พบว่าผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวมีคะแนนสุขภาพจิตต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้อยู่ลำพังคนเดียว และผู้สูงอายุที่อยู่กับบุตร (คะแนน 30.47 32.17 และ 32.27 ตามลำดับ) โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป พบว่าผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังคนเดียวจะมีสัดส่วนมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้อยู่ลำพังคนเดียว และผู้สูงอายุที่อยู่กับบุตรประมาณร้อยละ 10 ทั้งนี้เพราะการได้อยู่ร่วมบ้านกับคู่สมรส ลูก/หลาน/ญาติ ก่อให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย มั่นคงในจิตใจ

แผนภูมิ 19 สุขภาพจิตของผู้สูงอายุกับการอยู่ร่วมกับสมาชิกในครัวเรือน พ.ศ. 2554

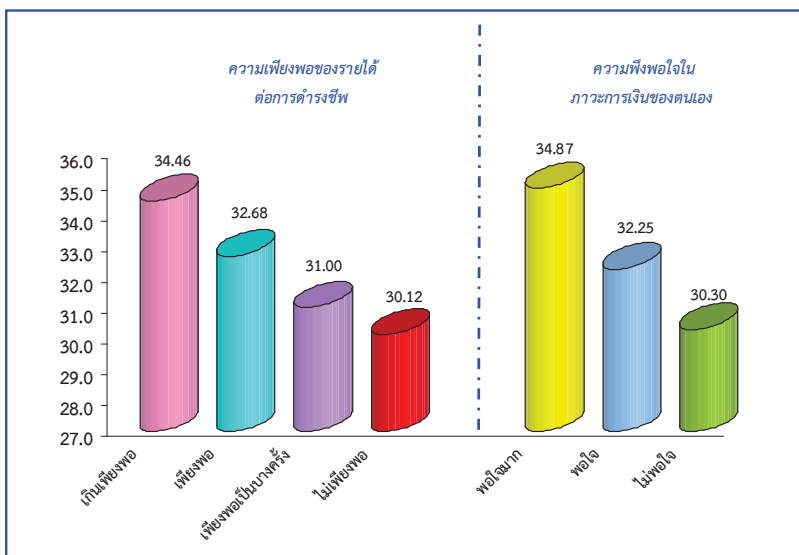
สุขภาพจิตของผู้สูงอายุกับความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพ

การสำรวจครั้งนี้ ได้ให้ผู้สูงอายุประเมินความเพียงพอของรายได้ทั้งหมดที่ได้รับจากทุกแหล่งว่าเกินเพียงพอ เพียงพอ เพียงพอเป็นบางครั้ง หรือไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ พบว่าผลการประเมินความเพียงพอของรายได้ทั้งหมดที่ผู้สูงอายุได้รับมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคะแนนสุขภาพจิต กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่ประเมินว่าตนเองมีรายได้เกินเพียงพอมีคะแนนสุขภาพจิตสูงกว่าผู้ที่ตอบว่ามีรายได้เพียงพอ เพียงพอเป็นบางครั้ง ไม่เพียงพอ (คะแนน 34.46 32.68 31.00 และ 30.12 ตามลำดับ)

สุขภาพจิตของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจในภาวะการเงินของตนเอง

ผู้สูงอายุที่ตอบว่าพึงพอใจในภาวะการเงินของตนเองมากมีคะแนนสุขภาพจิตสูงกว่าผู้ที่ตอบว่าพอใจ และไม่พอใจ (คะแนน 34.87 32.25 และ 30.30 ตามลำดับ)

แผนภูมิ 20 สุขภาพจิตของผู้สูงอายุกับความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพ และความพึงพอใจในภาวะการเงินของตนเอง พ.ศ. 2554

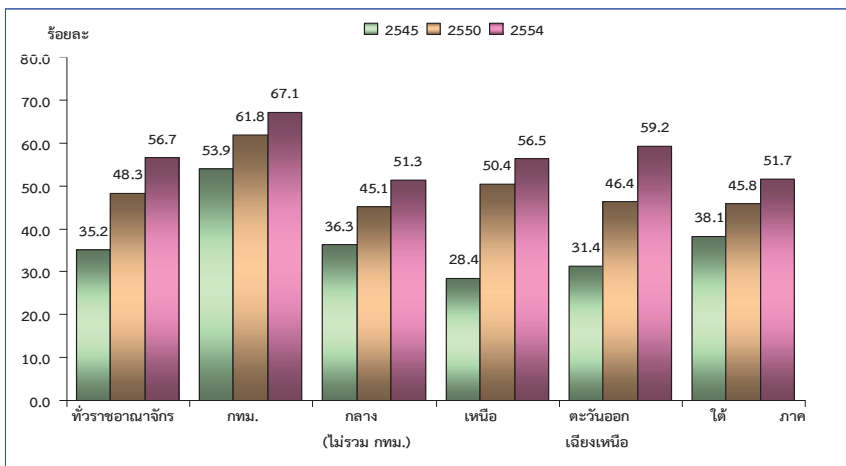

แนวโน้มการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปี

การตรวจสุขภาพร่างกายประจำปี ไม่ใช่เป็นการตรวจรักษาเมื่อเจ็บป่วย แต่เป็นการตรวจเพื่อดูการทำงานของอวัยวะและระบบต่างๆ ภายในร่างกาย ทำให้ทราบสภาวะของสุขภาพโดยทั่วไป และยังเป็นการสืบหาโรคที่อาจแอบแฝงอยู่

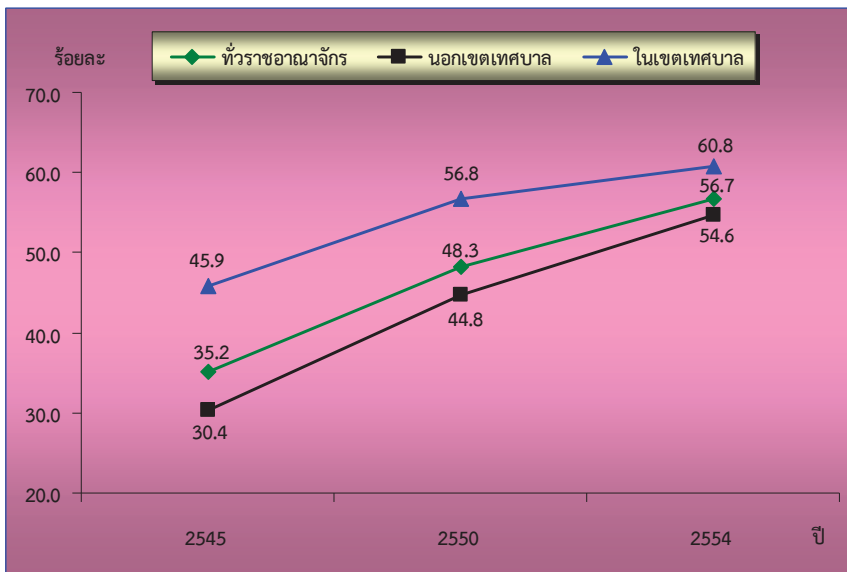
ผู้สูงอายุไทยใส่ใจในสุขภาพร่างกายตนเองมากขึ้น เห็นได้จากสัดส่วนของผู้ที่ไปรับการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 35.2 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 48.3 ในปี 2550 และเพิ่มเป็นร้อยละ 56.7 ในปี 2554 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นในทุกภาค โดย กทม. เพิ่มจากร้อยละ 53.9 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 67.1 ในปี 2554 ภาคกลางเพิ่มจากร้อยละ 36.3 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 51.3 ในปี 2554 ภาคเหนือเพิ่มจากร้อยละ 28.4 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 50.4 ในปี 2554 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มจากร้อยละ 31.4 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 59.2 ในปี 2554 และภาคใต้เพิ่มจากร้อยละ 38.1 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 45.8 ในปี 2554 ภาคที่มีการเพิ่มสูงสุดในช่วงปี 2545-2554 คือ ภาคเหนือ (ร้อยละ 28.1) รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 27.8) ทั้งนี้เนื่องมาจากการปฏิบัติงานเชิงรุกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในระดับท้องถิ่น ที่เน้นในเรื่องของการป้องกันและเฝ้าระวังโรคภัยไข้เจ็บมากกว่าในอดีต

แผนภูมิ 21 แนวโน้มการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปีของผู้สูงอายุ จำแนกตามภาค พ.ศ. 2545 - 2554

การไปรับบริการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปีของผู้สูงอายุมิแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่สัดส่วนที่เพิ่มขึ้นนั้นยังคงมีความแตกต่างในเรื่องของความเป็นเมือง (เขตที่อยู่อาศัย) สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาลและได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปียังคงต่ำกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอย่างเห็นได้ชัด โดยปี 2545 มีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลได้รับการตรวจสุขภาพฯ ร้อยละ 45.9 และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลได้รับการตรวจสุขภาพฯ ร้อยละ 30.4 ปี 2554 ร้อยละ 60.8 ของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลได้รับการตรวจสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่นอกเขตเทศบาลที่ได้รับการตรวจสุขภาพฯ คิดเป็นร้อยละ 54.6

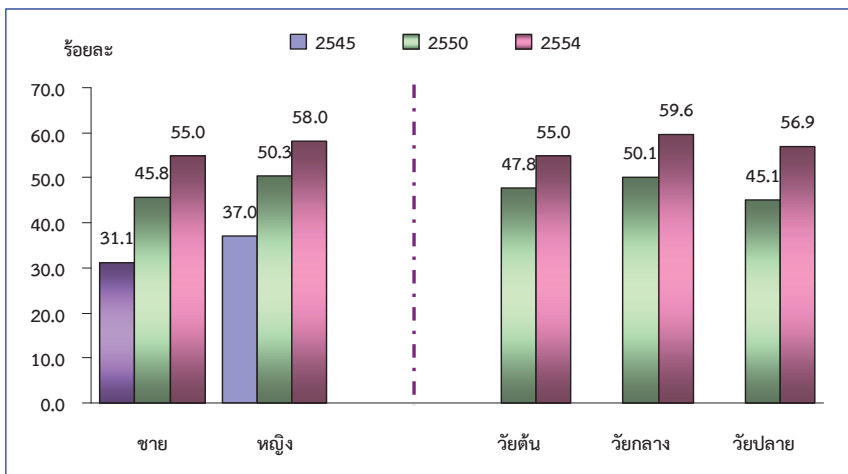
แผนภูมิ 22 ร้อยละของผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปี จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2545 – 2554

ร้อยละของผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปี ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลการสำรวจในปี 2554 พบว่า ผู้สูงอายุหญิงใส่ใจในสุขภาพร่างกายมากกว่าผู้สูงอายุชาย เห็นได้จากสัดส่วนของผู้สูงอายุหญิงที่ไปรับการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปีสูงกว่าผู้สูงอายุชาย (ร้อยละ 58.0 และ ร้อยละ 55.0 ตามลำดับ) โดยสัดส่วนของการเพิ่มขึ้นนั้น เป็นการเพิ่มขึ้นในเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยผู้สูงอายุชายเพิ่มจากร้อยละ 31.1 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 55.0 ในปี 2554 ขณะที่ผู้สูงอายุหญิงเพิ่มจากร้อยละ 37.0 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 58.0 ในปี 2554 (ชายเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.9 หญิงเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.0)

ผู้สูงอายุวัยปลายมีสัดส่วนของการเพิ่มขึ้นของการไปรับการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปีสูงกว่าผู้สูงอายุวัยกลางและวัยต้น โดยผู้สูงอายุวัยปลายเพิ่มจากร้อยละ 45.1 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 56.9 ในปี 2554 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.8) ผู้สูงอายุวัยกลางเพิ่มจากร้อยละ 50.1 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 59.6 ในปี 2554 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.5) และผู้สูงอายุวัยต้นเพิ่มจากร้อยละ 47.8 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 55.0 ในปี 2554 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.2)

แผนภูมิ 23 ร้อยละของผู้สูงอายุที่ได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปี จำแนกตามเพศ และกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2545 – 2554

การเป็นโรค/กลุ่มโรคเรื้อรัง

การสำรวจครั้งนี้ ได้ถามผู้สูงอายุถึงการเป็นโรค/กลุ่มโรคเรื้อรังต่างๆ ที่พบมากในผู้สูงอายุไทย โดยแต่ละโรคที่ผู้สูงอายุตอบว่าตนเองเป็นหรือไม่เป็นนั้น ไม่จำเป็นต้องได้รับการยืนยันจากแพทย์หรือบุคลากรด้านสาธารณสุข

จากการสำรวจ พบว่า ร้อยละ 52.76 ของผู้สูงอายุเป็นโรคใดโรคหนึ่ง หรือเป็นมากกว่าหนึ่งโรค จากทั้งหมด 15 โรค/กลุ่มโรคที่สอบถาม เมื่อพิจารณาเป็นรายโรค/กลุ่มโรค พบว่าโรค/กลุ่มโรคที่ผู้สูงอายุไทยเป็นกันมากลำดับ 1 คือ โรคความดันโลหิตสูง/ไขมันในเลือดสูง/คลอเลสเตอรอลสูง (ร้อยละ 33.69) ลำดับ 2 คือ โรคเบาหวาน (ร้อยละ 15.03) ลำดับ 3 คือ โรคเกาต์ รูมาตอยด์ ปวดเข่า/หลัง/คอเรื้อรัง (ร้อยละ 10.05) ลำดับ 4 คือ โรคหัวใจ (ร้อยละ 4.83) ลำดับ 5 คือ โรคอัมพฤกษ์/อัมพาต (ร้อยละ 1.73) และลำดับ 6 คือ โรคไต/ไตวายเรื้อรัง/นิ่วในไต (ร้อยละ 1.67)

เมื่อเปรียบเทียบลำดับการเป็นโรค/กลุ่มโรคต่างๆ ระหว่างผู้สูงอายุชายและหญิง พบว่าโรค/กลุ่มโรคที่ผู้สูงอายุชายและหญิงเป็นลำดับ 1 - 4 เหมือนกับภาพรวมของประเทศ แต่แตกต่างกันที่ลำดับ 5 และ 6 กล่าวคือโรค/กลุ่มโรคที่ผู้สูงอายุหญิงเป็นมากลำดับ 5 คือ โรคไต/ไตวายเรื้อรัง/นิ่วในไต (ร้อยละ 0.95) ลำดับ 6 คือ โรคอัมพฤกษ์/อัมพาต (ร้อยละ 0.87) ส่วนโรคที่ผู้สูงอายุชายเป็นมากลำดับ 5 คือ โรคอัมพฤกษ์/อัมพาต (ร้อยละ 0.86) ลำดับ 6 คือ โรคไต/ไตวายเรื้อรัง/นิ่วในไต (ร้อยละ 0.72)

ตาราง 6 ร้อยละของผู้สูงอายุที่เป็นโรค/กลุ่มโรคเรื้อรัง จำแนกตามโรค/กลุ่มโรคที่เป็น และเพศ พ.ศ. 2554

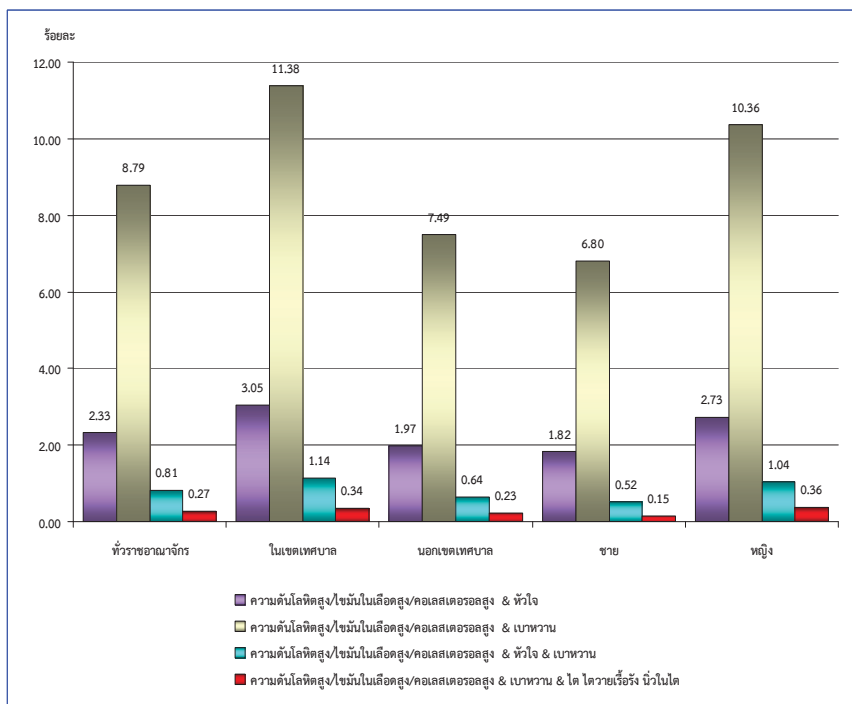
โรค / กลุ่มโรค ^{1/}	รวม	ชาย	หญิง
ไม่เป็นโรคที่ถามทั้งหมด (15 โรค)	47.24	23.45	23.79
ความดันโลหิตสูง/ไขมันในเลือดสูง/คอเลสเตอรอลสูง	33.69	12.77	20.92
เบาหวาน	15.03	5.34	9.70
เก๊าท์ รูมาตอยด์ ปวดเข่า/หลัง/คอ เรื้อรัง	10.05	4.02	6.03
หัวใจ	4.83	1.89	2.94
อัมพฤกษ์ อัมพาต	1.73	0.86	0.87
ไต ไตวายเรื้อรัง นิ่วในไต	1.67	0.72	0.95
สมองเสื่อม ความจำเลอะเลือน ลมชัก ลมบ้าหมู	0.91	0.45	0.74
โรคติดเชื้ออื่นๆ (เอดส์ โปลิโอ เรือน)	0.91	0.45	0.58
ไทรอยด์ (คอพอก)	0.91	0.31	0.47
มะเร็ง	0.89	0.22	0.46
ตับแข็ง ไขมันแทรกในตับ นิ่วในถุงน้ำดี	0.38	0.19	0.23
วัณโรค	0.37	0.17	0.19
โรคเลือด เช่น ธาลัสซีเมีย โลหิตจาง	0.31	0.09	0.16
ผิดปกติทางจิต ซึมเศร้า	0.22	0.09	0.15
โรคพิษสุราเรื้อรัง ติดยา/สารเสพติด	0.13	0.06	0.04

1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

เมื่อพิจารณาเฉพาะโรค 4 โรค ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง/ไขมันในเลือดสูง/คอเลสเตอรอลสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจ และโรคไต ไตวายเรื้อรัง นวัตกรรมพบว่า ร้อยละ 2.33 ของผู้สูงอายุเป็นโรคความดันโลหิตสูง/ไขมันในเลือดสูง/คอเลสเตอรอลสูง และ หัวใจ ร้อยละ 8.79 เป็นโรคความดันโลหิตสูง/ไขมันในเลือดสูง/คอเลสเตอรอลสูง และ เบาหวาน ร้อยละ 0.81 เป็นโรคความดันโลหิตสูง/ไขมันในเลือดสูง/คอเลสเตอรอลสูง โรคเบาหวาน และโรคไต ไตวายเรื้อรัง นวัตกรรม

เมื่อพิจารณาการเป็นโรคต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่มโรคตามเขตที่อยู่อาศัยและเพศ พบว่าในเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เป็นโรคต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่มโรคสูงกว่านอกเขตเทศบาล ผู้สูงอายุหญิงมีสัดส่วนของการเป็นโรคต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่มโรคสูงกว่าผู้สูงอายุชาย

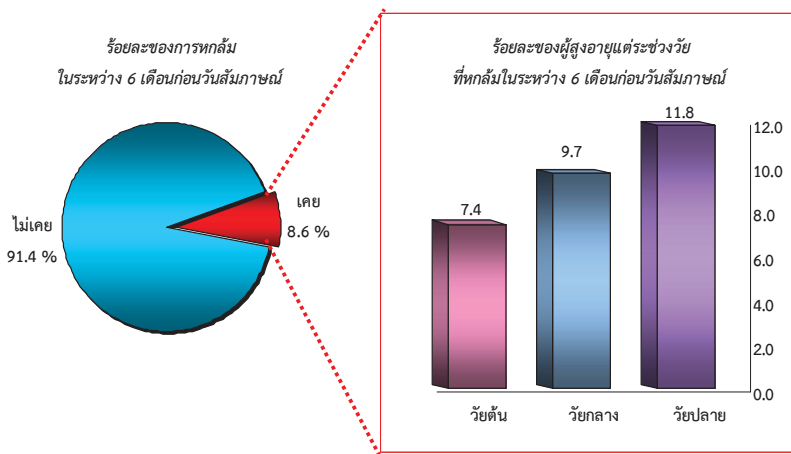
แผนภูมิ 24 ร้อยละของกลุ่มโรคที่ผู้สูงอายุเป็น จำแนกตามเขตการปกครอง และเพศ พ.ศ. 2545

การหกล้มและจำนวนครั้งของการหกล้ม ในระหว่าง 6 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์

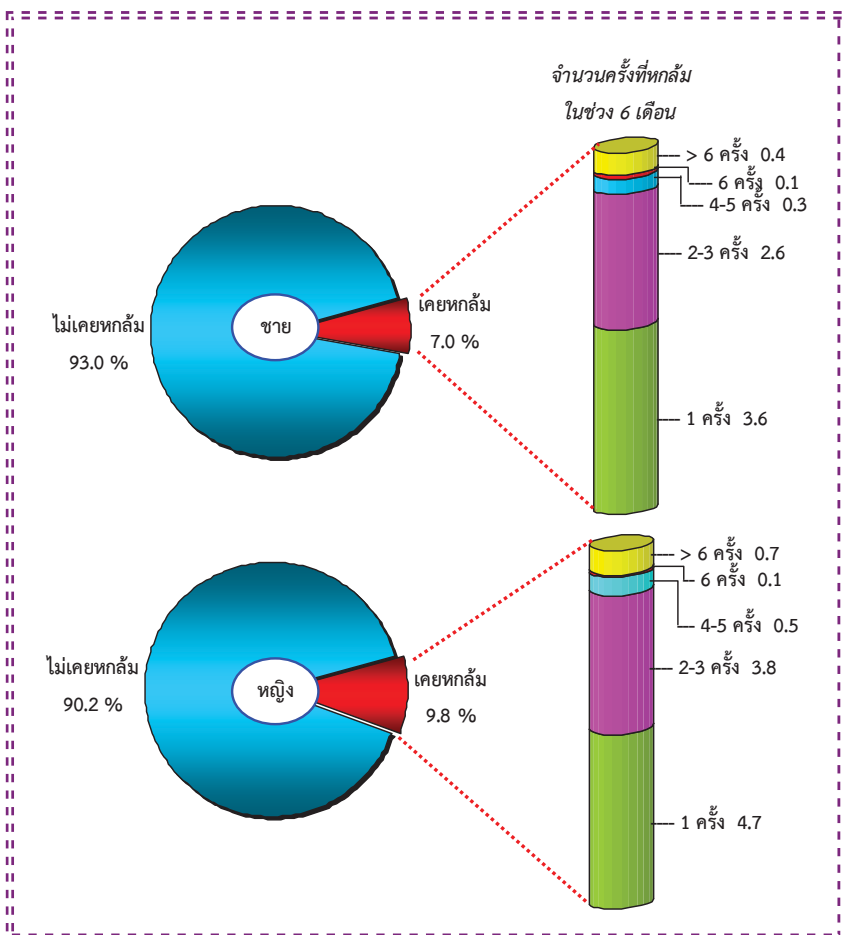
การหกล้มในการสำรวจครั้งนี้ หมายถึง การที่ผู้สูงอายุหกล้มจากทำยืน/ตกจากเตียง เก้าอี้ หรือจากที่สูง ในระหว่าง 6 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ ไม่นับรวมถึงการหกล้มที่เกิดจากการถูกรถชน สัตว์เลี้ยง หรือวัตถุสิ่งของมาชนหรือกระแทก พบว่ามีผู้สูงอายุที่เคยหกล้มในระหว่าง 6 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ คิดเป็นร้อยละ 8.6 เมื่อพิจารณาสัดส่วนของผู้สูงอายุที่หกล้มในแต่ละกลุ่มช่วงวัย พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยปลายมีสัดส่วนของการหกล้มมากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางและวัยต้น (ร้อยละ 11.8 ร้อยละ 9.7 และร้อยละ 7.4 ตามลำดับ)

แผนภูมิ 25 ร้อยละของผู้สูงอายุที่หกล้ม ในระหว่าง 6 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554

สัดส่วนของผู้สูงอายุหญิงที่หกล้มสูงกว่าผู้สูงอายุชาย (ร้อยละ 9.8 และ ร้อยละ 7.0 ตามลำดับ) ผู้สูงอายุหญิงหกล้มบ่อยครั้งกว่าผู้สูงอายุชาย โดยช่วงระหว่าง 6 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ มีผู้สูงอายุหญิงหกล้ม 1 ครั้ง ร้อยละ 4.7 และหกล้ม 2-3 ครั้ง ร้อยละ 3.8 ขณะที่ผู้สูงอายุชายหกล้ม 1 ครั้ง ร้อยละ 3.6 และหกล้ม 2-3 ครั้ง ร้อยละ 2.6

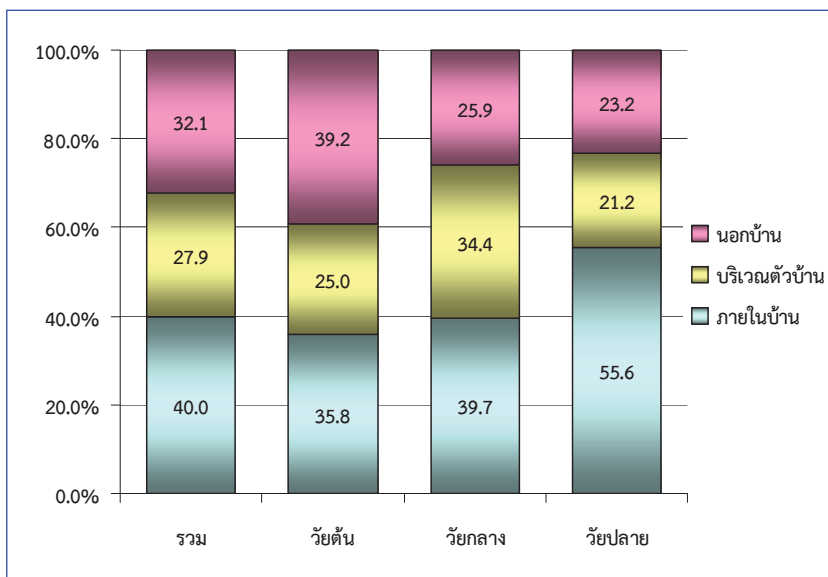
แผนภูมิ 26 ร้อยละของจำนวนครั้งที่ผู้สูงอายุหกล้ม ในระหว่าง 6 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ พ.ศ. 2554

สถานที่ที่หกล้ม

ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุจะหกล้มภายในบ้าน (ร้อยละ 40.0) รองลงมาคือนอกบ้าน (ร้อยละ 32.1) บริเวณตัวบ้าน (ร้อยละ 27.9) ส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุวัยต้นที่หกล้มนั้น เป็นการหกลึมนอกบ้าน รองลงมาหกล้มภายในบ้าน (ร้อยละ 39.2 และร้อยละ 35.8 ตามลำดับ) ผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลายหกล้มภายในบ้านมากกว่านอกบ้านหรือบริเวณตัวบ้าน (ร้อยละ 39.7 และ ร้อยละ 55.6 ตามลำดับ) ทั้งนี้ เพราะเมื่อสูงวัยขึ้นจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่แต่ในบ้าน

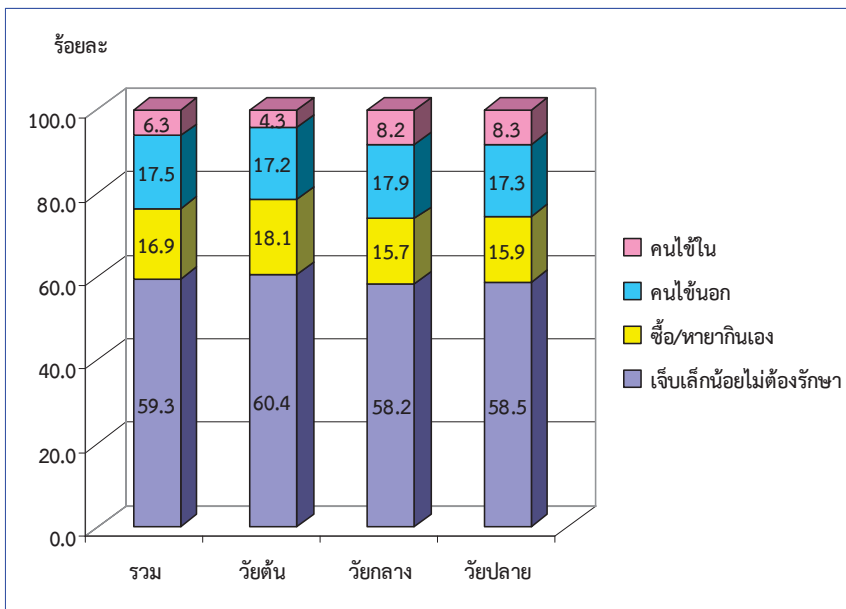
แผนภูมิ 27 ร้อยละของสถานที่ที่ผู้สูงอายุหกล้ม จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554

การรักษาพยาบาลเมื่อหกล้มครั้งสุดท้าย

มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 59.3) ของผู้สูงอายุที่หกล้มมีอาการเจ็บเพียงเล็กน้อยไม่ต้องรักษาคือปล่อยให้หายเอง ร้อยละ 17.5 ไปรับการรักษาจากสถานพยาบาล (คนไข้นอก) ร้อยละ 16.9 ซ้ำ/หายากินเอง ร้อยละ 6.3 ได้รับบาดเจ็บจนต้องเข้ารับการรักษาทันทีในสถานพยาบาล (คนไข้ใน) เมื่อพิจารณาการรักษาพยาบาลตามกลุ่มช่วงวัย พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยปลายมีร้อยละของการเข้ารับการักษาพยาบาลในสถานพยาบาล (คนไข้ใน) ไม่แตกต่างจากกลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง (ร้อยละ 8.3 และร้อยละ 8.2 ตามลำดับ) แต่สูงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นประมาณเกือบสองเท่า (ร้อยละ 8.3 และร้อยละ 4.3 ตามลำดับ)

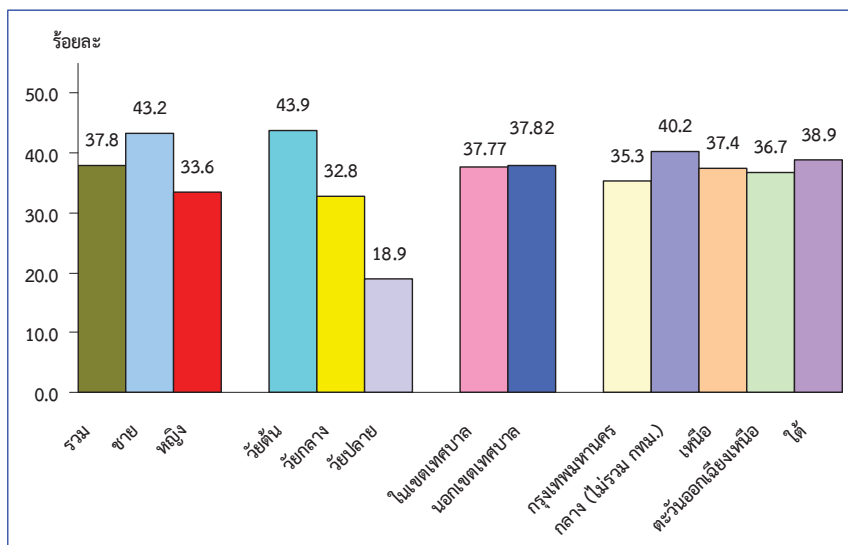
แผนภูมิ 28 ร้อยละของการรักษาพยาบาลเมื่อหกล้ม จำแนกตามกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554

การออกกำลังกาย

ประมาณ 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุ (ร้อยละ 37.8) ออกกำลังกายเป็นประจำ (บ่อย/ทุกวัน/เกือบทุกวัน) ผู้สูงอายุชายออกกำลังกายเป็นประจำมากกว่า ผู้สูงอายุหญิง (ร้อยละ 43.2 และร้อยละ 33.6 ตามลำดับ) กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น ออกกำลังกายเป็นประจำสูงกว่าผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลาย (ร้อยละ 43.9 ร้อยละ 32.8 และร้อยละ 18.9 ตามลำดับ) ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีร้อยละของผู้สูงอายุ ที่ออกกำลังกายเป็นประจำไม่แตกต่างกัน (ร้อยละ 37.77 และร้อยละ 37.82 ตามลำดับ) ภาคกลางมีผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเป็นประจำสูงสุด (ร้อยละ 40.2) กรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเป็นประจำต่ำสุด (ร้อยละ 35.3)

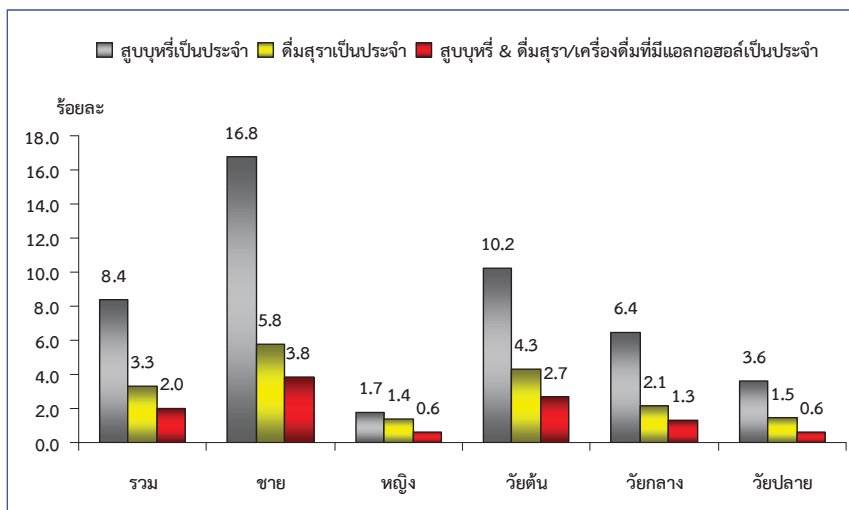
แผนภูมิ 29 ร้อยละของผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายเป็นประจำ จำแนกตามเพศ กลุ่มช่วงวัย เขตที่อยู่อาศัย และภาค พ.ศ. 2554

พฤติกรรมเสี่ยง (การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์)

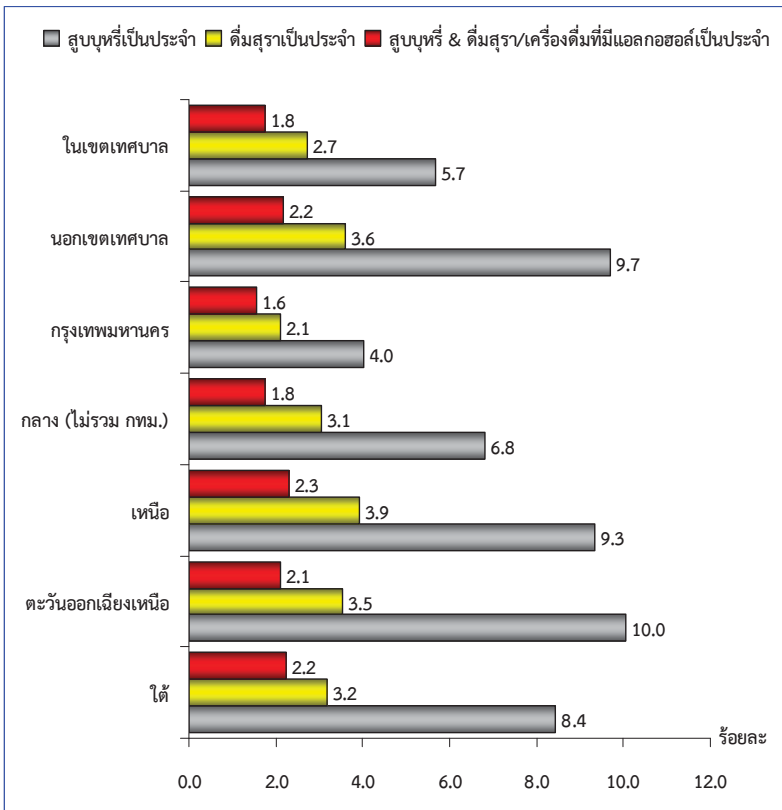
ร้อยละ 8.4 ของผู้สูงอายุสูบบุหรี่เป็นประจำ ร้อยละ 3.3 ดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ ร้อยละ 2.0 ทั้งสูบบุหรี่เป็นประจำและดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ ผู้สูงอายุชายมีพฤติกรรมเสี่ยงสูงต่อการเป็นโรคมะเร็งปอด โรคหัวใจและหลอดเลือด หลอดลมอักเสบเรื้อรังและถุงลมโป่งพอง โรคแผลในกระเพาะอาหาร โรคมะเร็งตับ โรคตับแข็งจากสุรา โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคบุคลิกภาพแปรปรวนแบบหวาดระแวงเพราะพิษสุรา ฯลฯ สูงกว่าผู้สูงอายุหญิง ทั้งนี้เพราะผู้สูงอายุชายมีสัดส่วนของผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำ ดื่มสุราเป็นประจำ ทั้งสูบบุหรี่และดื่มสุราเป็นประจำสูงกว่าผู้สูงอายุหญิง ผู้สูงอายุวัยต้นมีสัดส่วนของผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำ ดื่มสุราเป็นประจำ ทั้งสูบบุหรี่และดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ สูงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลาย ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงสูงเหล่านั้นได้เสียชีวิตไปก่อนที่จะมีชีวิตยืนยาวจนแก่เฒ่า

แผนภูมิ 30 ร้อยละของผู้สูงอายุที่สูบบุหรี่เป็นประจำ ดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ ทั้งสูบบุหรี่และดื่มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ จำแนกตามเพศ และกลุ่มช่วงวัย พ.ศ. 2554

เมื่อพิจารณาตามเขตที่อยู่อาศัยและภาค พบว่านอกเขตเทศบาลมีร้อยละของผู้สูงอายุที่สูบบุหรี่เป็นประจำ ต้มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ และทั้งสูบบุหรี่และต้มสุราเป็นประจำสูงกว่าในเขตเทศบาล ภาคเหนือมีผู้สูงอายุที่ต้มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำสูงสุด (ร้อยละ 3.9) และมีผู้สูงอายุที่ทั้งสูบบุหรี่และต้มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำสูงสุด (ร้อยละ 2.3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้สูงอายุที่สูบบุหรี่เป็นประจำสูงสุด รองลงมาคือภาคเหนือ (ร้อยละ 10.0 และร้อยละ 9.3 ตามลำดับ)

แผนภูมิ 31 ร้อยละของผู้สูงอายุที่สูบบุหรี่เป็นประจำ ต้มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ ทั้งสูบบุหรี่และต้มสุรา/เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย และภาค พ.ศ. 2554

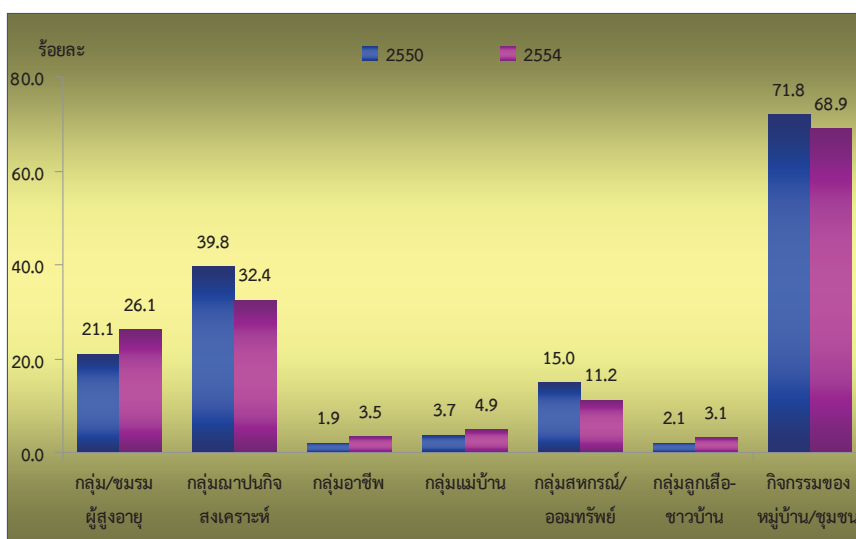

แนวโน้มการเข้าร่วมทำกิจกรรม ในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์

จากผลสำรวจปี 2554 พบว่ากิจกรรมของกลุ่มที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมมากที่สุดในช่วง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ คือกิจกรรมของหมู่บ้านชุมชน ซึ่งได้แก่ กิจกรรมวันผู้สูงอายุ การทำบุญในวันพระเพณีวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ ฯลฯ คิดเป็นอัตราร้อยละ 68.9 รองลงมาได้แก่ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ร้อยละ 32.4 กลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ร้อยละ 26.1 กลุ่มสหกรณ์/กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 11.2

เมื่อพิจารณาแนวโน้มของการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในช่วง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ของผู้สูงอายุ พบว่ามีผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทำกิจกรรมที่กลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน จัดขึ้น เพิ่มขึ้น ร้อยละของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มสหกรณ์/กลุ่มออมทรัพย์ และกิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน ลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีทำให้ผู้สูงอายุไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

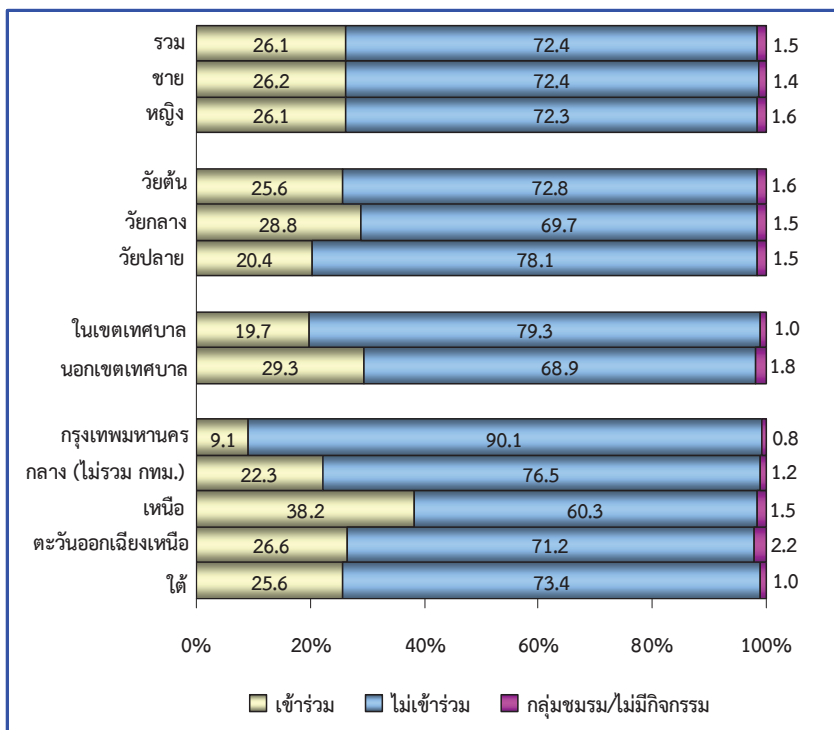
แผนภูมิ 32 ร้อยละของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทำกิจกรรม ในช่วง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามประเภทกิจกรรม พ.ศ. 2550-2554

การเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์

มีผู้สูงอายุเพียง 1 ใน 4 (ร้อยละ 26.1) ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ร้อยละ 72.4 ไม่เข้าร่วมทำกิจกรรม ที่เหลือร้อยละ 1.5 ตอบว่ากลุ่ม/ชมรมไม่มีกิจกรรม จึงไม่ได้เข้าร่วม สัดส่วนของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทำกิจกรรมทั้งชายและหญิงไม่แตกต่างกัน ผู้สูงอายุวัยกลางเข้าร่วมทำกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุวัยต้นและวัยปลาย (ร้อยละ 28.8 ร้อยละ 25.6 และร้อยละ 20.4 ตามลำดับ) ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเข้าร่วมทำกิจกรรมมากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาล ภาคเหนือมีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทำกิจกรรมสูงสุด (ร้อยละ 38.2) กรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุเข้าร่วมทำกิจกรรมต่ำสุด (ร้อยละ 9.1)

แผนภูมิ 33 ร้อยละของการเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ กลุ่มช่วงวัย เขตที่อยู่อาศัย และภาค พ.ศ. 2554

ภาคผนวก

ความเป็นมา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยมาแล้ว 3 ครั้ง โดยครั้งแรกในปี 2537 ครั้งที่ 2 ในปี 2545 ครั้งที่ 3 ในปี 2550 การสำรวจครั้งนี้เป็นการสำรวจครั้งที่ 4 โดยผลการสำรวจครั้งนี้ คณะอนุกรรมการติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติจะสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อติดตามและประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติซึ่งขณะนี้อยู่ในช่วงเวลาการใช้แผนฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564)

การสำรวจครั้งสำนักงานสถิติแห่งชาตินี้ได้ร่วมมือกับวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมสุขภาพจิต และ กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนตัวอย่างในทุกจังหวัดทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้มีข้อมูลผู้สูงอายุที่เที่ยงตรงและเป็นปัจจุบัน สำหรับให้คณะอนุกรรมการติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนผู้สูงอายุแห่งชาติได้นำไปสังเคราะห์ใช้ในการติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ นักวิจัย และภาคเอกชนที่จะสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้

ขอบข่ายของการสำรวจ

ประชากรที่อยู่ในคัมรวมของการสำรวจครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลผู้อาศัยอยู่ในครัวเรือนส่วนบุคคลที่ตกเป็นตัวอย่าง ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลทั่วประเทศ

ระเบียบวิธีการสำรวจ

การสำรวจนี้เป็นการสำรวจด้วยตัวอย่าง (Sample Survey Method) โดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Two Stage Sampling โดยมีจังหวัดเป็นสตราตัม (Stratum) ซึ่งมีทั้งสิ้น 76 สตราตัม และในแต่ละสตราตัม (จังหวัด) ได้แบ่งออกเป็น 2 ตราตัมย่อยตามลักษณะการปกครอง คือ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล โดยมีชุมรุมอาคาร (สำหรับในเขตเทศบาล) และหมู่บ้าน (สำหรับนอกเขตเทศบาล) เป็นตัวอย่างชั้นที่หนึ่ง รวมทั้งสิ้น 5,796 ชุมรุมอาคาร/หมู่บ้าน ครัวเรือนส่วนบุคคลเป็นตัวอย่างชั้นที่สอง ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 79,560 ครัวเรือน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีส่งพนักงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติออกไปทำการสัมภาษณ์สมาชิกของครัวเรือนตัวอย่าง พร้อมกันทุกจังหวัดทั่วประเทศ ระหว่าง วันที่ 1 - 12 พ.ค.- ก.ค. 2554

สสช เชิงรุก

มั่นใจในสำนักงานสถิติแห่งชาติ
รัฐและราษฎรจะก้าวไปอย่างมั่นคง
www.nso.go.th

